

ERDÉLYI HIRADÓ

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak: Egész évre 12 frt. félévre 6 frt. negyed-
évre 3 frt. egy hónap 1 frt.
Egy szám ára 5 kr.
Megjelenik mindennap, a vasár- és ünnepnapok
kivételeivel.

Felelős szerkesztő és lapfőigazgató:
KORBULY JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal.
Bel- és Kultúrda-utca sarkán.
Rom. kath. Status épületében „Lyceum” könyvnyomda.
Hirdetési díjak: Egy □ oszintiméternyi tér ára 4 kr

A tulzók álmai.

Kolozsvár, okt. 1.

Az oláh tulzók rendszeresen csak dühös szitkokat szórnak felénk a Kárpátokon túlról. Ezeket halljuk keletről és rágalmazó szavuk visszhangját nyugatról. E megszó-
lalásaik rendszerint csak gyűlölségük ki-
fakadásaira szorítkoznak, a pozitív elem
hiányzani szokott beszédeikből meg írá-
saikból. Ők jobban szeretnek tág általá-
nosságban panaszkodni elnyomatástól, rab-
szolgaságról, és célszerűbbnek tartják
torzképet rajzolni a barbár magyarokról,
semmint okosan megfogalmazni kívánsá-
gaikat.

És ez igen jellemző momentuma az
oláh nemzetiség mozgalmának. Telelár-
mázzák jajszavukkal Európát, de nem szí-
vesen beszélnek arról, hogy tulajdonké-
pen mit is akarnak. Oroszország és Ro-
mánia felé kacsingatnak, de azért nem
akceptálják a hazaáruló nevét. Nem ismerik
el Magyarország területi egységét, nem ismernek
magyar királyt, hanem az osztrák császárhoz
fordulnak bajukkal, s mégis jezsuita szem-
forgatással hü alattvalóknak mondják
magukat.

Dákromániáról álmadoznak, a mely a
Dujesztertől a Tiszáig terjed, de nem

megmondani nyíltan, hogy mi a vég-
céljük.

Csak ez a körülmény teszi érdekessé
a szökevény Popovtciunak könyvét, a
mely bepillantani enged a tulzók belső
világába, és sejtik hogy ők tulajdonképen
mire is gondolnak.

Látni való ebből a könyvből, hogy
őket nem lehet komolyan venni, hogy az
egész mozgalomnak nincsen életképes ten-
denciája, hogy kalandos ábrándokkal kény-
telenek leplezgetni a politikai programm
teljes hiányát.

Popovicu ur ugyanis minden a ma-
gyar korona területén élő nemzetiség szá-
mára teljes autonómiát követel. Autonómia
alatt pedig teljesen külön államiságot ért.
Külön törvényhozást, külön igazságszol-
gáltatást és külön kormányt követel mind-
egyik nemzetiség számára.

Hát ezt igazán nem lehet komolyan
venni nyolcz-kilencz koordinált parlament
és kormány nem fog egyhamar működni
Magyarországon.

A magyar állam helyébe illetően módon
államok szövetsége lépne. A nemzetiségek
érintkezése egymással és a közös ügyek
vezetése magyar nyelven folynék, a belső
hivataloskodás az illető nemzetiség nyelvén.

A nemzetiségi hivatalnokoknak ismeriök
kellene a magyar nyelvet is, sat. sat.

Hát ez az alapja a nagy agitációnak;
egy lehetetlen, egy nevetséges, ki sem
dolgozott, csak úgy odavetett, állam fel-
forgató, új államokat szülő gyerekes ábránd
az egész, a mit produkálni tudtak, a mi-
kor a rágalmazás és hazugság utjáról a
komoly alkotás, a politikai programm
terére lépnek.

És ez a mozgalom appellál Európa
rokonszenvére.

A főrendiház ülése. A főrendiház a
szünet után szombaton tartotta első ülését.
Az ülésnek részben ünnepies jellege volt az
által, hogy a tárgyalásokat megelőzőleg
most olvasták fel azt a királyi kéziratot,
mely tudtul adta, hogy a főrendi-
ház elnöki tisztjére Szilágyi József nevezte-
tett ki. Az új elnök székfoglalója után
Schlauch Lőrincz nagyváradi püspök
üdvözölte őt. Ezután elnöki előterjesztések
következtek, mire kisebb vita indult
meg ama kérdés felett, hogy a főrendiház
mikor tárgyalja az egyházpolitikai javaslatokat.
Az elnöki előterjesztés október 3-ikára
indítványozta a tárgyalást. Gróf Zichy
Nándor a mellett szólalt fel, hogy a
javaslatok tárgyalását halasszák el.
Az ülés végén Császka György kalocsai érsek
emlékezett meg lelkes szavakkal a király
közeledő névnapijáról.

AZ „ERDÉLYI HIRADÓ” TÁRCZÁJA.

— 1894. október 1. —

Eljen a munka!

— Sáházizján. —

Lantomnak kedves hurjain,
— Öröm volt az, vagy fájdalom —
Csak a szerelmet zengtem én,
Felőle szólt minden dalom.

A szerelem tündérei
Szövék a legszebb álmokat,
S szívem emésztő lángjai
Fokozták az ábrándokat.

S im, hogy erőre szert tevék,
Átváltozott költészetem;
Hasznos munkának a becsét
Egész erőmből hirdetem.

Muzsám felejtseid szerelmemet,
Tekintsed nemzetem baját, —
Segíteni rajt' csak úgy lehet,
Ha tette hívjuk a hazát.

Isten veled álmok hona!
Éltemnek más a célja már:
Munkára szólít a haza,
Tenger baja segélyre vár.

Simay Gergely.

Uria.

(Varsányi tragédiája; először szombat este a kolozsvári
nemzeti színházban.)

Az akadémia leszámolt „Uriá”-val s kifizette
a száz aranyat szerzőjének, mert ez öt felvonásos
szindarab nagyjában és egészében megfelel az esz-
tetika követeléseinek: tragédia a czege és tragi-
cum van benne, dráma a családja és cselekmény
van benne, költemény a nemzetsége és sok szép
új sort irt bele szerzője.

Az akadémianak a zsinormérték szerint e
való munka kedves, a közönségnek azonban olyan
alkotás, a melyből csak ezután fogja levonni a
hatás szabályait az abstrakció. Ez a kis külömb-
ség okozza az irodalomtörténet óriási tévedéseit,
ebből származik nálunk is ez a furcsa helyzet,
hogy az akadémia pályanyertes darabjait hidegen
szekta fogadni a közönség.

Varsányi tragédiájának akadémikus értékéről
vitatkozunk nem lehet. Ez egy jó tragédia, az első

felvonásban az exoziczió, a másodikban a colli-
zis, a harmadikban a krízis, a negyedikben a peri-
petia s az ötödikben a katasztrófa.

Exoziczió: Dávid, a hatalmas nagy király,
szereti vezérének, Uriának feleségét. Az asszony
is szereti a királyt; Dávid elküldi Uriát há-
boruba.

Collisio: A király elmegy Uria házához s
követet küld, hogy megölje Uriát.

Krízis: A király gyilkos szándékát megtudja
Uria s ez arra indítja, hogy az Absolon által tá-
masztott felkeléshez csatlakozzék, elpártolván a
királytól.

Peripetia: Uria megöli Bathsebat s a lázadás
élére áll.

Katasztrófa: A lázadást leverik, Uria megöli
magát.

Ime az esztetika követelményeinek megfelel
a cselekmény beosztása. Ezzel az akadémiai érté-
ket elérte a szerző.

Ámde a szinpadi hatás titka nem a hibátlan
szerkezetben, hanem a jó, az új helyzetekben van;
olyan jelenetekben, melyek hiven tükröztetik vissza
az embert, a hus és vér emberét. Ennek pedig alig
van nagyobb ellensége, mint a deklamáció, meg a
póz, különösen mai nap, mikor ezektől az intelligens
izlés iszonyodik.

Varsányi tragédiájában nagyon sok a dek-

A román kérdés Párisban.

Kolozsvár, okt. 1.

Az oláhok győzedelmi kiáltása, melylyel nagy hangon hirdették, hogy a mívelt nyugat részükre állt, hiu öröm volt és rövid életü. A magyarok felvilágosították a francziákat s ezek belátták, hogy az oláhok felültették őket. A Pesti Napló ma érkezett száma érdekes levelet közöl Emil Berr, a Figaró szerkesztője tollából, melyet a következőkben adunk:

Páris, szept. 28.

Nagy örömet köszönhetek a derék és kitűnő Türr tábornoknak, és hálát adok a véletlennek, a mely lehetővé teszi rám nézve, hogy ezt abban a lapban nyilvánítsam, a melyet ő kiválóan szeret s melynél — bizonyos vagyok benne — őszintén szereték őt is.

Ez az öröm abban áll, hogy végre megértettem valamit abból a leghomályosabb és legzavarosabb kérdésből, a melyről nekünk a külföldi táviratok néhány hónap óta beszélnek; és hogy végre világosság és igazság kezd előttem derengeni a dákorománizmus ama sötét problémájára, a mely oly méltán tartja izgalomban a szellemeket Magyarországon, de a melybe a francia közvélemény — meg kell vallanom — a legkétségbeesettebb módon kezdett már belezavarodni . . .

Nem egészen a mi hibánk ez és meg kell nekünk becsátaniok. Latin nép vagyunk és Traján antik légióinak ivadékaik ember emlékezte őta úgy mutatták be magukat nekünk, mint természetes szövetségeseiket és testvéreket. Még csak nemrég is a román ifjak csak úgy hemzsegték párisi főiskoláinkban és liceumainkban, tudományosságunk, művészetünk, civilizációjuk és szellemünk presztízse olyan nagy volt Romániában, hogy alig akadott a felsőbb osztályokból való családapa, a ki becsületbeli dolgának ne tekintette volna, hogy fiait a mi iskoláinkba küldje és nevelésüket francia diplomával szentesíttesse . . .

Oly események következtében, melyeket szükségtelen itt említenem s annál kevésbé méltányolnom, a francia befolyáshoz való ragaszkodásnak ez a hagyománya nem olyan erős ma már Romániában, mint volt ennekéltte. A rokonszeny áram-

lamáció és nagyon kevés a helyzet, tehnikája nagyon gyenge s csak egyetlen egyszer, a harmadik felvonásban tudja lekötöni figyelmet, aztán elmosódik a hatás a deklamáció áradatában.

Hogy helyzetei nincsenek, annak oka ott ered, hogy jellemei semmit sem fejlődnek, nem alakulnak át az események hatalma alatt. Ezért van az, hogy amit emberei tesznek, nem hat ránk megérzőlag, tragikai erővel, hanem csak úgy, mint egy látványosság.

Dávid az első felvonásban hatalmas király, az ötödikben is az. Bathseba elejétől fogva szereti Dávidot s bár mondja Uria, hogy hű hozzá, nem hisszük el neki, mert a cselekmény elejétől mást mutat. Már pedig a drámában legigazabb Petőfi verse: minden Demoszteneznál szebben beszél a tett.

Beszélhetnek a szereplők a mennyi csak nekik tetszik, nem marad meg úgy emlékünken, mint az, a mi történik. Varsányi nem mutatta meg nekünk, hogy Bathseba és Uria milyen boldogok, s nem is érdekel tehát nagyon, mikor e boldogság megsemmisül.

A mellékalakok körvonalai még jobban elmesódnak. Absolon jön-megy, beszél, meghal és semmi nem indít meg bennünket mellette, vagy ellene.

lata más irányba tért . . . A régi meder megvan ugyan még, de nagyon sekély . . . A folyó új medret vájt magának s másfelé tart . . .

De hát mi francziák, hármint mondjanak is róluuk, nem vagyunk baragartók s a szívünk csak lassan változtat a szokásain. És így elég hajlandók maradunk arra, hogy szívesen hallgassuk meg a román panaszokat — a mult emléke elegendő volt ahhoz, hogy elérzékenyüljünk.

Ugy látszik azonban, hogy rosszul tettük, és Türr tábornok fel is világosított bennünket erről.

Türr tábornok, aki igen szellemes ember, igen egyszerű módon és minden pedánság nélkül végezte ezt a bizonyítást, mint ahogy kell is, ha az embernek jó barátokkal van dolga, a kik francziák. Nem folyamodott az ékesszóláshoz, nem tüntetett mélyeséges tanulmányal — nem akart sem ipozáns, sem nagyképu lenni. Egyszerűen összegyűjtött a Café Richenek egy külön szobájába három párisit, a kik nagyon szeretik az ő hazáját: Herédia képviselőt és volt közmunkügyi minisztert; Guyont, a Temps munkatársát, meg szerény magamat; bemutatott nekik hármat az önk honfitársai közül, akik művelt és kellemes uri emberek — Óváry Lipót lovagot, aki oly tisztesen és alaposan van értesülve mindarról, ami erre a rettenetes dákoromán kérdésre vonatkozik, meg a mi kollégáinkat, Borostyány Nándor és Malonyay Dezső urakat, és a társalgás fesztelentül indult meg.

Mondottam már, hogy ez a beszélgetés az öröm benyomását hagyta bennem. De nem csupán azt az örömet éreztem, hogy okulhatok, hanem azt a vigasztalást is, hogy mi francziák ezentul a dákoromán kérdést olyan világításban vehetjük szemügyre, a mely nem kedvezőtlen a mi magyarországi barátaink nagylelkűségének és igazságosságának régi hírnevére.

Nem, nem, önk nem azok a barbárok és despoták, a kiket nekünk lefestettek; nem, önk nem azok az elnyomók, akiknek önköt vádolják; és ennek köztudomásra kell nálunk jutnia, és az Óváry Lipót rőpirata, amelynek az olvasását épp e pillanatban fejezem be, segíteni fog bennünket abban, hogy erről meg legyünk győződve. És merem állítani, hogy a francia közvéleménynek ez a megtérése könnyű lesz: mert nincs francia, aki valamiképp szükségét ne érezné annak, hogy jó véleménynyel legyen az önk hazája felől; és még azok közt is, a kiknek véleményét a franko-román barátság emlékeihez való ösztönszerű hűség leg-

Mert e tragédia szereplői nem egyének, melyekben bűn és erény, eszme és önérdék egymással harcot vivnak, hanem csak nevét, mottókat, a kik jönnek, mennek, beszélnek és meghalnak, anélkül, hogy érdeklődnék irántuk.

Legjobban megbeszolja magát az egyéniség hijja a fő alakban: Uriában. Nem tud rokonszenyvet kelteni, olyan nagy hangon beszél, hogy az optimista elmebeli állapota iránt aggódik, a pesszimista szélhámosnak tartja. Valami csodálatos vegyülete Bánk bánnak és Coriolánnak — hus és vér nélkül.

Ebből, hogy nem az élet áll előttünk, az is következik, hogy az apróbb lehetetlenségek fel sem tűnnek pl. a negyedik felvonásban az egész udvar Uriára ront és ő szépen elmenekül. Rosszul hat a sok üres szín és a fölösleges alakok.

A kolozsvári nemzeti színház azonban megtett mindent, a mi tőle telt. A dekoráció gondos és szép volt, a szereplők igazi lelkesedéssel akarták megmenteni a darabot s sikerült is nekik a negyedik felvonásig, azután megtört erejük.

A közönség sok jóakarattal fogadta a fiatal szerző művét s többször hívta a lámpák elé.

—vas.

jobban befolyásolja, egyetlen egyet sem ismerek, aki boldognak és megnyugtattottnak ne érezné magát, ha lecsillapodni lát olyan vizsályt, amelyben érzelmei olyan kínosan meg vannak oszolva . . .

Miért? . . . Mert nekünk Magyarország is hű barátunk, és ezt a barátságot semmi áron sem akarjuk feláldozni. Nem csupán érintetlenül maradt az fenn, de folyvást erősbödött is, még pedig sokkal több viszontagságon, nehézségen és akadályon ment keresztül, semhogy a legnagyobb becében ne tartanók. Hozzáteszem, hogy ez a barátság a jelen pillanatban Közép-Európában nemcsak egy szükséges, hanem kiválóan megnyugtató ellensúly is azzal a méltatlan bizalmatlansággal szemben, amelylyel a mi politikánk nagyon is sokszor találkozt . . .

Azt akarja-e jelenteni, hogy önk elfeledték a kötelességeiket és elhanyagolták vagy megszegték valaha azokat a kötelemeket, amelyekhez saját politikai helyzetüknök a kényszere fűzte ööket? Semmiesetre, és az én nézetem szerint éppen ezért illeti ööket a legnagyobb elismerés: oly kötelességek előtt, amelyek egymásnak ellentmondani és egymást kizárni látszóttak, öök megtudták tenni azt, hogy nem lettek hűtlenek senkihez.

Szabad-e végre hozzátennem, hogy ez általános és elméleti okok mellett nekem személyes okaim is vannak arra, hogy ragaszkodást érezek a magyar nép iránt, amelynek kebeleben ezentul a Pesti Napló vendégszeretete révén talán néhány olvasóval lesz szerencsém dicsekedhetni.

Ezeket a személyes okokat egy még nem régi és igen kedves emlék kelti föl bennem: az a meglepő utazás, amelyre pár héttel ezelőtt néhány honfitársammal együtt engem is meghívott az öök kormánya Boszniába, és Hercegovinába, és amelynek folyamán közelről volt módon látni is tanulmányozni a Kállay ur művét.

Bámulatos mű ez, és én azt hiszem, hogy a modern gyarmatosítás évkönyveiben és példaképek tanulmányképpen szolgálhat.

Mert gyarmatosítás az, a mit Kállay ur ott a közigazgatási gyámkodás szerény ürügye alatt végzett. És semmi sem lehet érdekesebb, mint az az ugyszólván hirtelen kivirágzása egy civilizációnak egy barbárföld kellő közepén — oly civilizációnak, mely nem egészen tíz év alatt ujjá tett, átalakított mindent, itt-ott ujjat is teremtvé, anélkül azonban, hogy bármiben is megtámadta volna a nép hagyományait, vallási vagy családi szokásait és egyetlen lényeges jogát is.

Mert ez ötlött fel nekünk Boszniában legjobban, az a tapasztalat tudniillik, hogy a kiváló közös pénzügyminiszter és munkatársa (csaknem mindannyian magyarok) mennyi eszélyességgel és mennyi tapintattal tudták összegyűjtetni a lelkiismeret jogainak tiszteletbentartásával az ország társadalmi és gazdasági életének szükséges átalakítását.

Az iskolában és a törvényhozásban, a közigazgatás és a vallás terén, mindenütt építendő tudott Kállay, a nélkül, hogy rombolt volna . . . Nem csinált a multból tabula rasa-t, nem hízelt magának azzal, hogy egyszerre kész civilizációt fog Boszniában rögtönözni; ellenkezőleg, az új államépület alapjául bölcsen megtartotta a régi épület százados maradványait. Nem feledkezett meg arról, hogy a szociológiában épp úgy, mint a természet rendjében, mindaz, a mi van, nem szabad hogy egyéb legyen, mint rendszeresen és észszerűen fejlesztett és javított folytatása annak, a mi volt.

Van nekünk egy közmondásunk, a mely azt tartja, hogy eczettel legyet fogni nem lehet. Épp úgy nem lehet megnyerni a népeket sem az erőszakoskodással, sem a megfélemlítéssel; a félelem nem hódítja meg az emberek lelkét . . . legfőlebb csak mód és eszköz arra, hogy hallgassanak. De a hallgatás nem bizonyít semmit.

Kállay megértette ezt, és ez lesz az ő nagy érdeme a történelem ítélőszéke előtt. Mi francziák nem járunk el mindig olyan eszéyesen, mint ő, ámbr régi gyarmasítók vagyunk, és tuniszi protektorátusunkon kívül nem igen tudom, hogy valahol olyan rendszert alkalmaztunk volna, a mely össze lenne hasonlítható Bosznia és Herzegovina közigazgatási rendszerével.

Polytassák ezt a művet. Érdekes és gyümölcsöző az. Azt bizonyítja — hogy kiindulási pontunkra visszatérjek — hogy a magyar a kormányzata alatt álló idegen nemzetiségekkel szemben nem lehet az az elnyomó, a kinek a románok elvadták.

Nem tudom, hogyan bántak önök a románjaikkal, de láttam, hogyan bántak a bosnyákaikkal.

Es ez meggyugtat.

Gép és munkás.

Mióta a tömeges termelés előmozdítására a gépek kerültek a műhelybe, mióta a munkások szerepébe beleavatkoztak a munkagépek és egyéb mechanikus segéd eszközök, a műhelyekből gyárak lettek, munkások pedig két kategóriára oszlottak. Az egyik kategória szolgálja a gépet, a másik a mesterséget. Ezért van az a nagy különbség a munkások fizetése között. Egy-egy műhelyben az egyik munkás másfél forintot, a másik hatodéleget keres naponként. Mert a másfél frintos munkás inkább csak a gép kiegészítő része, míg a tehetséges, képzett iparossegéd, aki egyéni tudását és művészetét érvényesíti két keze munkája által, kereset tekintetében egy színvonalon áll az előkelőbb hivatalnokkarral, a tanárokkal, ügyvédekkel stb.

A mai munkásmozgalomban tehát a legviszszatetszőbb az a törekvés, mely a gyünge gyakorlatlan, értelmetlen munkás helyzetének javítását is ki akarja erőszakolni. Hogy hova vezetne az, ha a legértelmetlenebb munkás minimális napi bérét szintán két forintba kellene megállapítani, az ma még beláthatatlan. Hogy hova vezetne az, ha az akkordmunkát eltörölnék, azt maguk a munkások sem tudják megmondani. A ressz és gyünge munkások érdemen felül jutalmazása nemzetgazdasági abszurdum s nem eredményezne egyebet, mint azt, hogy minden műhely bezárulna egy ily munkás előtt s ezer meg ezer ember földönfutó, koldussá válnék. Miért erőszakolják tehát a munkásvezetők azoknak a jobb, érdemen felüli dotálását, a kik nem tanultak s nem tudnak eleget, a kik tökéletlenek a szakmájukban? Épen olyan az akkord-, magyarul átalány-munka eltörlésének s a darabszámra való dolgozás megszüntetésének a forszírozása. Akkord- és darabszám-munkában rendszerint azok dolgoznak, a kik szorgalmuk és tehetségük minél jobb érvényesítésére számítanak. Ezek jórészt a családos munkások, a kik örülnek, ha minél korábban kezdenek és minél később végezhetik a munkát, ha minél többet dolgozhatnak és ehhez képest minél többet kereshetnek.

Pedig ezek a munkások követeléseinek a sarlpontjai, ezeken kívül csak egy kérdés van még, mely igen fontos s melyet nem egy sztrájk fog megoldani, ez a munkaidő megszorítása kilencz órára. Ez a kérdés végig fog vonulni a munkásmozgalom történetében s előbb-utóbb diadalt arat. De meg kell előbb érnit s a versenyzési viszonyokat nálunk is annyira kell fejleszteni, hogy a munkások e méltányos kérelme teljesíthető legyen.

Ma mikor az olcsóbb és jobb munkásokkal rendelkező Ausztria és Csehország ipara saját házában is leszorítja a térről a magyar ipart ma, minden átmenet nélkül, nem lehet a munkaidő megrövidítését dekretálni. És ez az a pont, mely több figyelmet, több méltánylást és több — ha-

zafiságot érdemelne a munkások részéről. Ha vannak egyes szónokok, a kik nagy garral hirdetik, hogy nekik, tudniillik a munkásvezetőknek semmi érdekük sincs az önálló vámtérületben, ezek fölött őszinte részvétünk kifejezésével térhetünk napi rendre, mert az a munkás, a ki legvitálisabb gazdasági érdekeinkkel frivol játékot űz, az nem érzi meg ennek a földnek a szive dobbanását, az nem törődik a mások érdekével, a közszel, az csak egoista, a ki saját énjének él, saját jóvoltáért küzd, de nem ismeri a magasabb eszményt, az általános jólétet, az ország egészséges gazdasági fejlődését.

A munkások jólétének előmozdítása olyan magas eszmény, melyért minden művelt és humanus ember lelkesedni fog. Eszmény, melyért dolgozni és küzdeni mindnyájan akarunk, a műhely, a gyár, a társadalom s az állam leghivatottabb képviselői. Eszmény, melynek megvalósítása a közel jövő programja. Ennek a programnak fehér galambjai gyanánt jelentek meg nálunk a munkások betegsegélyezését és baleset biztosítását célzó törvények, a vasárnapi munkaszünet, a munkások műveltségének és szakképzettségének okezerű fejlesztése, a munkások anyagi helyzetének lehető javítása és fokozatos érvényesítése. De miként a haladást, minden téren csak fokról-fokra lehet keresztül vinni, ugy ezen a téren inkább, mint bárhol, az általános és speciális viszonyok méltányos figyelembevételére okvetlenül számítanunk kell. A munkások elfogják érni céljukat, ha kellő időben s megfelelő korlátok között lépnek fel követeléseikkel, ha nem akarnak mindent egyszerre és erőszakos módon kivívni, ha nem akarják a saját jobblétük biztosítása által az iparágat, mely neki kenyeret ad, tönkre tenni.

G. M.

Takarékosság az iskolában.

Általános érdekű voltánál fogva közöljük az alábbi körlevelet, melyet dr. Havas Gyula, alsófehérvármegyei kir. tanfelügyelő 1207—1894. sz. a. intézett a tankerületében levő állami iskolák gondnokságaihoz:

„Tekintetes Gondnokság! Sok szüle panaszkodik a miatt, hogy az iskolák tanítói nem számolva a szülék vagyoni viszonyaival, oly kiadásokra erőltetik növendékeiket, melyek szorgosabb figyelem mellett elkerülhetők lennének. Hogy e panasz nem egészen alaptalan, arról nekem is volt alkalmam meggyőződni, mert ugy láttam, hogy talán a tárgyak csekély értékétől indítva, kellenél nagyobb költséget igényelnek a szépirásai, fogalmazásai, számtani irkák, rajzpapiros, toll, írón stb. de főleg a női kézimunka anyagának és eszközeinek beszerzésénél.

Bármily esekélynek látszik is ez a dolog, mégis foglalkoznom kell velle, mert nem képzelhetek a nevelés tereén oly parányt, melynek se lenne többé-kevésbé haszna, vagy kára. Már pedig nekünk elodázhatlan kötelességünk fontos hivatásunk tudatától áthatott lelkünk teljes erejével oda törekedni, hogy biztosítsuk mindazt, a mi üdvös és küszöböljük ki mindazt, a mi hátrányos. Ki vonhatja kétségbe, hogy a takarékoság erényének fejlesztése ne lenne üdvös és a nevelés egyik főkövetelménye? Bizonyára senki sem. Nevelni pedig csak kis mértékben lehet magyarázat útján, de annál hatályosabban a példa segítségével, gyakorlat által. Adjunk tehát követendő példát a taneszközök beszerzésénél és felhasználásánál is és ezek körül is gyakoroltassuk a takarékoságot, szoktassuk növendékeinket a takarékosághoz. Nem kívánok ez ügyben szabványokkal reudelkedni, mert ugy vélem, a tanító urak és nők szívesek lesznek e figyelemztetésemet komolyan megiszivlelni.

Ez alkalmat megragadom még egyre, hogy a figyelmet az ugynevezett vizsgalapokra irányítsam. Részben ez is összefügg a takarékoság eszméjével, mert a sok vizsgalap elrontása sok mellézhető krba kerül. Azonban e kívül fontolóra veendő, hogy vajjon a vizsgalapokkal járó előny felér-e az iratásokkal egybekötött hátrányokkal? Ez utóbbiak közül felemlitem azt az igazságot, mi a gyermekek lelkét elfogja, a midőn arra erőltetik, hogy ugyszélván remekbe dolgozzanak; és vajjon a vizsgalappal elérni kívánt czél biztosítására nem alkalmasabb-e az év folyamában készített írásos dolgozatoknak a vizsgálaton leendő közszemlére való bocsátása.

Ámde ezuttal többre nem terjeszkedem ki, arra kérem a t. Gondnokságot és tanítót, hogy a jobbról meggyőződve, az eddignél jobb eljárást honosítsa meg a jövő tanévben. — Nagy-Enyedén, 1894. július 8-án.

Dr. Havas Gyula,
kir. tanfelügyelő.

SZINELÁZ.

Téli saison. Ma a téli saison megnyitó előadásul Varsányi pályanyertes tragoediája: Uria másodsor kerül színre. Holnap Véndreimé Kőszegi Jenny mutatkozik be mint szerződött tag Uffkirályban, melynek előadása a mult hétről Sipo s Etel betegsége miatt maradt el. Szerdán M o n g o d i n u r f e l e s é g e, ez a pompás francia bohózat kerül színre, mely a mult saison legjobb termékének mondható.

Színház. Szentgyörgyi napja volt tegnap remeket alkotott Zeiga csigány szerepében. Utólérhetetlen művészettel játszotta Sziligeti kiváló darabjának, a C i g á n y n a k főszerepét. Minden szava, minden mozdulata, művészete őszerejéből fakadt és hatást keltett.

Somlóiné Vadnay Vilma asszony hosszas betegségéből fölépülve, csütörtökön Lili ben lép föl először. Lili Somlóiné asszonynak a legbravurosabb szerepe, tavaly e szerepében hódította meg egy esapásra a kolozsvári közönséget.

KÜLÖNLEK.

Kolozsvár, október 1.

— „Október elsején“ . . . Minden ép kéz-lábu ember e monarchia területén tudja e nota folytatását, tudja, hogy a regrutákra nézve október elsején az ideje a berukkolásnak. „A szintén e napon folyó költözködés által amugy is elég élénk ké tett utcáink képét érdekesen tarkítják azok a csapatok, melyek a mundur felvétele végett marukkolnak be egyik-másik kaszárnnyába, a mint a „vorschriftolva“ van. Az uj önkéntesek is a fölöttöték a katonai mundurt, melyben az ujság érdekességéek igényével feszitnek az utcákou. [Láthatni, közshadseregi baka honvéd-tűzér, sőt huszár-önkénteseket is. — Az utóbbiak ugyancsak átmenetileg tartózkodnak városunkban, de nem egy közlők azzal a véleménnyel csörteti kardját a kövezeten, hogy a nyalka uniformis által egyegy női szivben keltett benyomás nem lesz átmeneti.

— **Megyegyülés** lesz e hó végén Kolozsmegye székházában. A gyűlést előkészítő állandó választmány e hó 6-án tartja rendes ülését, melyen a kolozsmegyei közigazgatás egyik tengeri kigyója: az uj megyeház építésének kérdése fog ismét felszínre kerülni. Ez ügyben a nyári fog ismét közgyűlés a megyeház építése tervét rendkivüli közgyűlés a megyeház építése tervét elfogadta volt, de nem járult hozzá ahhoz, hogy a

főispán és alispán lakást kapjanak a megyeháznál. A megyebizottság több tagja azonban nem nyugodott meg a határozaton és e miatt kerül e kérdés az őszi gyűlésen újból tárgyalásra. Az őszi közgyűlésnek fogja továbbá feladatát képezni a gyám-pénztári ellenőri állás betöltése, miután a szolgabírói minőségben B. Hunyadra kihelyezett Farkas Károly lemondott eddig viselt állásáról.

— **A tisztviszág** lefolyta a helybeli közhadseregbeli és honvéd-szereknél. A közs-hadseregbeli önkéntesek közül második évi szolgáltra utasított 7, a honvéd-önkéntesek közül 4. E vizsgálatok eredménye, ha nem is kitűnő, de kedvezőnek tekinthető avval szemben, hogy pl. N.-Szebenben az előállított 42 önkényes közül — miut értesülünk — 22 utasított második évi szolgáltra.

— **Hymen.** Pap László helybeli derék fiatal kereskedő tegnap esküdtött örök házasságot Hutter Irén kisasszonnyal, özv. Hutter Samuné kedves leányának. A derék fiatal párnak sokan kívánnak tartós boldogságot.

— **Gróf Bethlen András,** a volt földművelésügyi miniszter tegnap városunkban időzött, itt családja tagjait látogatván meg. Az exminiszter ma tovább utazott innen.

— **A diphthéria gyógyítása** a Behringfele savóval tegnap délelőtt alkalmaztatott első ízben a belgyógyászati klinikán egy 5 éves fiúcskánál, ki már 4 nap óta beteg. Az új szer annál biztosabb, minél hamarabb oltatik be, s azért kívánatos volna, hogy a diphthéria eseteket minél hamarabb bejelentenek dr. Genersich Gusztáv belgyógyászati tanársegédnél.

— **Kirándulás a Peána csucra.** Az EKE kolozsmegyei osztálya, a mely a nyár folyamán oly élénk tevékenységet fejtett ki nagyszabású kirándulásaival a „Kolozevári Kalauz” kiadásával, az őszi idő alatt sem kíván pihenni s egész hosszú sora van a kirándulási terveknek, a vármegye még kevésbé ismert vagy látogatott szép vidékeire, főképp abból a czélből, hogy a munkába veendő Kolozsmegyei Kalauz számára az adatokat kiegészítsék. Egy ilyen kirándulást rendeztek és tettek a bizonytalan idő dacára is tegnap a Peána csucra, a mely bár csak három óra járányira van Kolozsvártól s a legszébb kilátások egyikét kínálgatja egész országrészünkön, a kolozsvári közönség előtt ugy szólni ismeretlen. A közel 1000 m. magas csucsról gyönyörűen látszanak a Vlegyásza, a gyalui havasok, az Andrássy-havasok, az Öreg havas, a Torda-hasadék hátsó része, a Toroczko feletti emelkedő Székelykő, a zalatnai, abrúányai hegyek s észak felé a Czibles, kelet felé az Ünökő, a többi radnai és besztercei határ havasokkal s a Moldva felé a határon emelkedő Kárpátok magasabb csucsaival. Szóval fél Erdélyen keresztül lehet látni s gyönyörűen látszik a határ kárpátok félköre. Az út iránya a Peánára a következő: A feleki országuton kell menni a Bükk aljáiig, a jobbra betérő mezei uton a hid karfáján s a köveken kék olajfestés jelzi az utat a monostori erdő szélén álló erdőéri házig. Innen az erdőben vezet a kényelmes út, melyet a fákon kék festésű irányjelzők mutatnak. A „Fogadó” nevű kis oláh telepről Kolozsmegye és Torda-Aranyos vármegye határán vonul el egy széles út, mely egész a Peána csucs alá vezet. — A gyalog ut a fákon mindenütt meg van jelölve. A jelzés br. Mannsberg Sándor érdeme, a ki tegnap fejezte be már előbb megkezdett festői működését, a melynek kék jelei a fákon, köveken most már egész biztosan vezetik a kirándulót a csucsig és vissza a feleki országutra. A vasárnapi kirándulás a bizonytalan idő dacára is a legjobban sikerült. Részt vettek benne a Kárpát-egylet tagjai Szádeczky Lajos osztályelnökkel s a történelmi seminarium egyetemi hallgatói. Közlebből kirándulásokat

terveznek a Géczy-várba s a Meleg-Szamos forrásvidékére, az oncsászi csonbarlangba stb.

— **A vízvezetési munkálatoknak** ismét egy újabb részletét kezdték meg. A belközéputczában rakják le most a csöveket azzal a dícséretes gyorsasággal, a melyet a vállalkozó cég eddig is taustított. A hálózat most már igen kiterjedt.

— **Restaurált kápolna.** A mező-szalkáli Száva-fele kápolna restaurálása javára rendezett sorsbuzás szept. hó 21-én tartatott meg a mező-szengyeli községházban. Összesen nyolcz darab női kezi munka sorsoltatott ki a következő eredménnyel: első munkát nyerte Torma Lajosné István névvel, másodikat Betegh András Lujza névvel, harmadikat Simon Albertné Albert névvel, negyediket Özv. Kovács Elekne Albert névvel, ötödiket Száva Ilona László névvel, hatodikat Száva Ilona Sándor névvel, hetediket Ajtay Géza Anna névvel és a nyolczadikat Dózsa Domokos Irma névvel. A sorsoláson jelen voltak: Özv. Simon Lászlóné, Vajda Kálmán, Betegh Sándor, Ajtay Géza, Száva Sándorné és leánya Ilona, Száva Mihály, Száva Gábor stb. stb.

— **Szomorú jelentés.** A kolozsvári oriori kar fiatal gárdájának egy kiváló tehetségtű és népszerű ifju tagját szőlította el a kora halál. Széchenyi Széles Dénes hunyt el életének 25 évében, hosszas szenvedés után Kolozsvárt, ma hajnalban. Az elhunyt fiatal orvost, mint szülőtlén árvát kora gyermek korában fogadta örökbe rokona Kelemen Márton m. k. erdő mester és neje Széles Zelma, kik a gyermeket oly gondos nevelésben részesítették, hogy tehetségei kora fiatalságában kifejlődhettek s képessége érvényre juthatott. A kolozsvári egyetemen az orvosi szigorlatokat kitűntetéssel tette le s már 23 éves korában orvostudorrá avatták a törekvő ifjut. Mint a kolozsvári törvényeséki orvostan segédtanára nagy buzgalmat fejtett ki és azonkívül a további tudományos önképzésre is sok időt, fáradságot szentelt széles körű praxisa mellett. Vas szorgalma és teljes odaadása idő előtt felamasztette szervezetét. Az emberiségnek s a tudománynak élő fiatal orvos pár év előtt kapott gyomor bajával egyáltalán nem törődött. Csupán a midőn baja súlyosabbá vált, gondolt a pihenésre. Még betegsége folyamán is a korondi fürdőn mint fürdő orvos nagy odaadással szolgálta az ügyet. Szakadatlan munkássága nagyban hozzájárult a szomorú vég siettetéséhez, különösen miután gyomor bajához tüdőbaj is járult. Pár hó óta folyton fekszik, az éjjel végre kiszendvedett. Nyugodjék békével. Elhunytáról a család a következő gyászjelentést adta ki:

Alólirottak a szív legmélyebb bánatával tudatják, hogy ajmélyen szeretett — nevelt fiu, — hű testvér és igaz rokon Dr. Széchenyi Széles Dénes tudomány-egyetemi tanár-segéd, az összes gyógytudományok tudora folyó október hó 1-én reggeli 5 órakor, hosszas szenvedés után életének 25-ik évében jobblétre szenderült. Megáldva a szív és lélek kiváló nemes tulajdonaival, a törhetetlen tiszta jellemmel s gyöngéd szeretettel, mely lekötelezett s mindenkit szeretetére, tiszteletére indított, felfegyverkezve az ismeret és tudomány szép kincseivel, melyeknek megszerzésében fáradhatatlan volt s melyek nemes törekvésének, a neveltetési áldozatoknak szép jutalmát helyezék kilátásba, az emberiség boldogításában indult el a nagyreményű ifju az életpályájára. Az elindulási révtől alig pár lépésre, a pálya bezáródott, öveinek mély bánatára a nagyreményű ifju megszűnt élni, s éveinek csak a hit és Istenben való megnyugvás maradt vigaszul. Hűlt tetemei f. hó 3-án d. u. 3 órakor fognak a trencséntéri erdőigazgatósági épületből, a felette tartandó római katolikus szertartás után, a köztemetőbe kikisértetni. — Legyen nyugalma csendes emléke áldott!

Az engesztelő áldozat f. hó 4-én délelőtt 10 órakor fog érte, a piaczi főtemplomban az egkek urának bemutatni. E két végtisztességre a rokonok és ismerősök szomoruan meghivatnak. Kolozsvár, 1894. okt. 1-én. Basa Lajos erdész, mint testvér s neje Artz Ottilla s gyermekük Basa Géza. Özv. Asztalos Józsefné, mint testvér s gyermekei. Kelemen Márton m. kir. erdőmester, s neje szül. Széles Zelma, mint nevelő szülők. Széles Farkas ny. banya főnök, mint nagybátyja, neje s gyermekei, mint rokonok. Schiszei Károlyné, mint nagynéje.

— **Az erdélyi gazdasági egylet** igazgató választmánya 1894. évi október hó 3-ikán d. u. 3 órakor a dézsmakárpotlás kiszolgáltatására vonatkozó törvényjavaslat tárgyában rendkívüli igazgató-választmányi ülést tart. Kolozsvárt, 1894. szeptember hó 29.

— **Az orvostanhallgatók segítő és önképző egyesülete** f. hó 4-én d. u. 4 órakor tartja alakuló közgyűlését a leiró bonczitani intézet tantermében, melyre az egyesület t. tagjai tisztelettel meghivatnak és kéretnek, hogy tagsági díjjaikat szerdán délig sziveskedjenek befizetni. Fülkérem egyuttal a t. gyűjtő-iv-tartó urakat, hogy iverket szerdán délig hozzam beadni el ne halasszák. Tisztelettel Reich János sz. i. elnök.

— **Felhívás.** Azon egyetemi polgárokat kik az Egyetemi zeneegyletbe — mint működő tagok — belépni szándékoznak, felkérjük, hogy nevüket és az általuk kezelt hangszer nevét Tauer Farkas, Mihályi Jenő és ifj. Sipos Gábor jegyellgató urak ivén följegyezni sziveskedjenek. Az elnökség.

— **Meghívó.** A jogászsegélyegylet választmánya október 2-án d. u. 6 órakor a jogi kar I. sz. termében alakuló gyűlést tart, melyre a tag urakat tisztelettel meghívom. Tárgy: I. Könyvtáros, titkár, főjegyző, aljegyző, 2. ellenőr választás. II. Indítvány, interpellatiok. Kolozsvár szept. 30. Wellmann Samu, j. s. egyll. e. i. elnök.

— **Közgyűlési meghívó.** Az erdélyrészi méhészegylet f. évi október hó 28-án d. u. 3 órakor az erdélyi gazd egylet hiv. helyiségében rendkívüli közgyűlést tart, melynek egyedüli tárgyát képezi Sötér Kálmán által irt és egyletünknek ajándékozott, „a méhésvilág” című kitűnő műnek kiadása módozataira vonatkozó végérvényes határozat hozatala. Felkérjük az egylet minden tagját, hogy ezen nagytfontosságú gyűlésen részt venni sziveskedjék. Az erdélyrészi méhészegylet f. évi szeptember hó 15-én tartott választmányi gyűléséből. Br. Báuffi Ernő elnök. Wiedner József, főtitkár.

— **Választások a jogász segélyegyletben.** A jogász segélyben egyetemi választás szombaton történt, a jog és állam tud. kar dekániának jelenlétében. A választás következő eredményre vezetett. Elnök lett Wellmann Samu, alelnök: Lukács Ignác, pénztárnok: Novák Bogdán. Választmányi tagok: IV. évről Horváth Árpád, Máthé Dénes, Zsukovszky Jenő, Balázs Károly (póttag), III évről: Bothos Gyula, Fehér Mihály, Kedves József, Mihályi Jenő (póttag) II évről: Lakatos Jenő, Kovács Albert, Strausz Árpád, Gogomán Antal (póttag), I. évről: Kovács Géza, Ágh Béla, Pisztor Egon, Felszegi E. (póttag). Nagy lelkesedéssel fogadta közgyűlés a jogi kar jelenlevő dekániának Pásztori Mór dr.-nak azt a nyilatkozatát, hogy belép a jogász segély-egylet alapító tagjai közé. A gyűlés a dekáni elttetésével ért véget.

— **Vajjon hogyan lophatták el?** Lakner Jánosné panasolja a rendőrbiztosnak, hogy az éjjel ellopták egy vénlely zsirját, ami vagy 26 liternyi zsirfogyatáknak felel meg.

— Csak azt nem értem, hogy hogyan mer arra mifelénk tolvajjárni? — Sopánkodik az aszony — Hol lakik? — Kérdi a biztos.

— A kis-utcában, az első szám alatt ott

kint a Nagy-utca szélén, a mezők felé, ahol ember se jár.

- Hát szem éppen azért jár ott a tolvaj.
- Ja?
- Bizony.

— Csak azt nem értem, hogyan jöhettek be a házba?

- Hát van-e ott kutya a házban?
- Nincs.
- Milyen a kapujok?
- Bizony csak amolyan alacsony deszkakapu, nem is igen jól záródik.

— Talán be sem volt zárva.

— De be lett volna zárva hanem éppen csináltatni vitték el, mert — mondom — nem jól záródik.

- Hát kapuja se volt a házuknak?
- Nem.

— Na hát, ott ment be a tolvaj!

- Ja?
- Bizony.

— Csak azt nem értem, hogyan vihették el a zsírt, mikor az a pinczébe volt.

- Hát annak a pinczének van-e ajtaja?
- Oh van, igen annak van ajtaja.

— Hát be volt-e zárva az az ajtó?

- Oh be, igen, be! Hogy ne lett volna be-zárva? Persze hogy be volt zárva.

— Tán volt a tolvajnak kulcsa ahhoz a zárhoz?

- Hiába volt kérem nem tudta volna használni

— Miért?

- Mert a mi kulcsunk benne volt a zárba
- Belőlről?

— Nem, dehogyan is. Kivülről. A Maricza hagyta rajta az este.

- Ugy ni. Hát akkor avval nyitotta ki.
- Ja?

— Igen bizony.

— És a panaszos asszony fölvilágosultan távozott a rendőrbiztos szobájából.

— **Pánszláv taktika.** A pánszlávok, miután nem sikerült a morva határszélén tót szellemű középiskolát alapítani Morvaországban, Gödingben nyitottak egyet, amelynek főcélja, hogy a nyitramegyei tanuló-ifjúságot magához édesgessék ott kellő pánszláv elmélettel telítse. A boliesi szolgabíró, amikor észrevette, hogy Magyarországból nagy számban iratkoznak be a pánszláv középiskolába, megtagadta a tanulóktól a szükséges igazolványok kiállítását. A gödingi pánszláv iskola ekkor újabb cselhez fordult: a magyarországi tanulókat az előírt iskolai bizonyítványok nélkül is felvette. Ezzel szemben a magyar hatóságok tehetetlenek. Nyitramegye északi részéből annál könnyebb a pánszláv középiskolának tanulókat magához csalogatnia, mert a megye északi határszélén egyetlen magyar középiskola sincs.

— **Az oláh nép felvilágosítása.** Bukarestből írják a politikai szemlélők: Kálnoky külügyminiszternek a delegációban tett békitő nyilatkozatai inkább csak fokozták, semhogy lecsillapították volna az oláh liga harczi kedvét, s mint a mozgalom vezető embereitől értesülők, a liga már közelebb intenzívebb akcióra készül Erdélyben és Dél-Magyarországon. Eddig ugyanis csak Rómánia nagyobb városaiban és községeiben rendeztek gyűléseket, a melyeken a vezetők, a szónokok az oláh népet felvilágosították a Magyarországon elnyomott testvéreik szenvedéseiről. Most még Magyarországon tartják az akciót megindítani, még pedig úgy, hogy minden erdélyi és bánági községben és városban bizalmi férfit neveznek ki, a kinek feladata lenne, hogy a liga elveinek, a központból vett utasítások alapján, a magyarországi oláhok közt propagandát teremtsen. Az előzetes értekezlet a napokban volt Nagyszébenben, s az alkalomkor elhatározták, hogy október 4-ikére ugyancsak Nagyszébenbe az oláh-nép bizalmi férfait újabb értekezletre hívják össze, az oláh nép felvilágosítását célzó akció módozatainak végleges megállapítására.

— **Népszinmű-pályázat.** A Népszínháznál most van döntés alatt az a népszinmű-pályázat, amelyre a díjat tudvalevőleg egy irodalombarát tűzte. A pályázat, mint értesülünk, sikeres lesz. A beérkezett népszinművek közt nem kevesebb mint négy van olyan, amelynek kilátása van a díjra. Ez a négy: a Télien, Hulló csillag, Eldobott kincs és A nagy játék című darabok. Az igazgató-

ság színszerűség dolgában a másodikat tartja a legjobbnak, a Télien irodalmi szempontból áll első helyen, az Eldobott kincs jeles munka, de nem eléggé népies, míg A nagy játék a színpadnak nagy ismeretével van megírva.

— **Egy volt képviselő eltűnése.** Pécsről táviratozzák az Országgyűlési Értesítő-nek: Nagy szenzációt kelt a városban Miklós István ügyvédnek váratlan eltűnése, aki két héttel ezelőtt hitelezői előtt Amerikában menekült feleségével és hét gyermekével. Miklós a hetvenes évek végén a tabi kerület országgyűlési képviselője volt s mint ilyen feleségül vette Liptay főispán leányát. Nagyuri módon élt, a klubélet és pajtáskodás bele-sodorta őriás váltóírókba, aminek az lett a vége, hogy 120,000 forint erejéig esődbe került. Ezelőtt négy évvel jött Pécsre Somogyból. Irodája a leglátogatottabbak egyike volt. Ő maga jelzőlog-kölcsönök közvetítésével foglalkozott és folyamatban levő kölcsönügyelei 600,000 forintra rugaak. Ma még nem állapítható meg, miként bonyolította le ezeket az üzleteket. Hátrahagyott leveleiben azt írja, hogy becsülettel hagyta el hazáját.

— **Új gazdasági szaklap.** A nyomasztó gazdasági viszonyokból való kibontakozhatás egyik segédeszközül gazda közönségünk maga lát hozzá, hogy érdekeinek képviselésére egy teljesen független és alkalmas organumot teremtsen. Közéletünk többe kimagasló alakja körül csoportosult minden politikai pártból gazdáinknak tekintélyes száma, s az erdők egyesítésének elvéből kiindulva két régebbi szaklapunk, a Földmívelési Érdekeink és Gyakorlati Mezőgazdának egybeolvasztásával alapították „Magyar Gazdák Lapja” név alatt egy új hetilapot. A szerkesztésre az alapítókak herényi Gothárd Sándort sikerült megnyerni, a kinek a gazdasági közügy érdekében már eddig is kifejtett mereményes munkásságát gazdáink nemcsak Vas megyében, eddigi intenzívebb működése terén, de annak határán túl is széles körökben méltatják. Az új lap az agrár érdekeknek a közgazdaság egyéb ágaival összhangzatosan való fejlesztését, a gazdasági szakismereteknek hazai tapasztalatok alapján s a gyakorlati élet igényeinek megfelelő modorban való terjesztését tűzte ki feladatául, valamint nagy gondja lesz arra, hogy üzleti ügyekben a gazdáknak alapos és megbízható tájékoztatást nyújtson. Miután sem a kormány, sem testületekkel, vagy politikai pártokkal szerves viszonyban nem áll, független és mindig készséges tolmácsa lesz a bármely irányból jövő hasznos eszmék tárgyilagos kifejtésének. Az alapítók ülése tegnap megtartván, a lap okt. 7-én jelenik meg.

— **Párisi és londoni magyar egyesület.** Két külföldi magyar egyesület évi jelentése fekszik előttünk a múlt évről. Az egyik a párisi kölcsönösen segélyező magyar 49 ik a másik a londoni magyar egyesület 27 ik évi működéséről számol be. Csak elismeréssel lehetünk a két egyesület működéséről. Az első, hogy tagjainak hozzáférhetőbb legyen, helyiségeit haljebb a központba, Rue Turone 129. alá helyezte. A helyiségek ünnepélyes megnyitására résztvettek Hoyos gróf nagykövet és Munkácsy Mihály elnök élén az összes tagok. Az egyesület a humanizmus ügyével a szellemi és közművelődési célokat is szem előtt tartja. Francia tanfolyamát kitűnő tanárok vezetik, könyvtára pedig, mely eddig 2623 kötetből áll, adakozás és beszerzés útján egyre bővül.

A második a londoni magyar jótékonyági egyesület, átlag 400 egyént segélyezett, köztük 36-ot díjmentesen a tengeren át, vagy egészen hazájukba szállított. Az egyesület hálókölcsönök, melyek főleg a jobb osztályhoz tartozó segélyre szorulóknak nézve nagy jótétemény, 109 egyénnek nyújtottak födelet. Az évi kezelés igen csekélyre rugott, mert a munka nagyobb része nem fizetett hivatalnokok, hanem a bizottság által végzetik. Az évi bál, mely a Portland-teremben Teck herceg ő fensége, Deym gróf és grófné, a lord-mayor és neje s egyéb előkelőségek pártfogása alatt tartott meg, — nagy részét szolgáltatta a bevételnek. Végül megjegyezzük, hogy a párisi egyesület pénztári kimutatása 7022 frank, a lon-

doni pedig 1038 font évi forgalmat tüntet ki. A két egyesület, tekintve hazafias és jótékony célú működését, érdemes nagyobb érdeklődés és pártolásra.

× Miután a lemergi kiállítási zárlista f. é. október hó 16-ára elhalasztott, a kiállítás igazgatósága a. cs és k. pénzügyminiszterium engedelmével elhatározta, hogy a lemergi kiállítási sorsjegyek huzása ugyancsak a kiállítási zár napján az az f. é október hó 16-án este 8 órakor lesz megtartandó.

Táviratok.

Cseh rugaszkodás.

Budapest, okt. 1. (Az „Erd. Hir.” tud. táv.) Az osztrák delegációban K a f-t a n ifju cseh kikelt a magyarok ellen. A magyarok — ugymond — a memorandum perrel a monarchiának ártottak. Az elnök erre rendreutasította. Kaftan az elnöki rendreutasításra azzal válszott, hogy Zichy Nándorra hivatkozott, ki a románok üldözéseért megróttta a magyarokat.

A királyné itthon.

Budapest, okt. 1. (Az „Erd. Hir.” tud. táv.) A királyné ma reggel Gödöllőre érkezett.

NYILTTÉR

Henneberg G. (cs. és kir. udvari szállító) selyemgyára Zürichben, a privát megrendelők lakására közvetlenül szállít fekete, fehér és színes selyemszöveteket, méterenként: 45 krtól 11 frt 65 krig postabér és vámmentesen, sima csikos, koczkázott és mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 különböző szín s árnyalatban). Minták postafordulóval küldetnek. Svájcba címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.

1—

(680)

Angol királynő szálloda

Kolozsvárt, Hid-utca

(volt Erzsébet szálloda.)

Tisztelettel alulírott, a ki 16 éven át volt a jó hírnevű Hungaria bérlője, később az Erzsébet szálloda kezelője, most újabban az

„Angol királynő”-höz

címzett szállodát egészen újonnan építve, több helyiséggel megnagyobbítva és berendezve, azt folyó évi október hó 1-sejétől

saját maga fogja kezelni, felügyelni és vezetni.

A midőn ezt a n. é. helybeli, vidéki és utazó közönség b. tudomására hozza, ajánlja egyszersmind éttermeit, kitűnő konyháját, borait és kényelmes szálló helyiségeit,

Elfogad ebédre és vacsorára ellőfizetéseket, házon kívül is. Elfogad megrendeléseket diszbedekre és vacsorákra, esetleg nászünnepekre.

Kitűnő kőbányai sör, villás reggeli.

Az árak általában versenyen felüliek.

Tisztelettel

Özv. BENKO FERENCZNE,

bérlő.

(888.) 1—4

Hirdetések

legelősbban
e lap kiadóhivatalában vétetnek föl.

LE GRIFFON
Valódi Franciaia papir

50-52

A LEGJÓBB
SZIVARKA PAPIR

MINDEN UTANZÁS

A székelyföldi ásványvizek páratlanja!

„RÉPÁTI”

a legjelesebb égvényes gyógy-savanyuviz,
mely kiválóan szerencsés veayi összetétele és rendkívül dus, főleg kötött szénsav tartalma és kellemes vize folytán, ritkítja pártját a kontinensen.

Első rangu gyógyital

emésztési- és vizeleti nehézségeknél, vese és gyomorhajokban, gyuladással hólyag- és köszvényes bántalmak ellen stb.

Főuri kedvencz ital,
határozottan a legkedvesebb pezsgő borviz!

Mint a belszervezet betegségei ellen legkellemesebb és leghatásosabb a egyszerűs mind legelősbgyógyító szert, úgy is mint páratlan élvezeti italt, a „répáti” ásványvizet minden czéltudatos elfogulatlan ivónak rendes használatra lelkiismerettel ajánlhatom.

Mindig friss töltésben kapható Kolozsvárt főraktáron:
SEGESVARY és TÁRSAI uraknál,
az ásványvizkereskedésekben és minden jelesebb vendéglőben.

Tisztelettel a gyógyforrás kezelője
GYÖRGY JÓZSEF,
(Háromszék megye) **Bodokon.**

857 22-100

STEIN BERTALAN

Kolozsvárt, Fötér 34. szám Szathmáry-ház.

Ajánlja dusan berendezett 720 33-*

vászon, kész férfi, női és gyermek fehérnemű és szőnyegáru üzletét.

Menyasszonyi kelengyék szakavatottan, pontosan és a legjutányosabb árban készülnek.

Áruim jó minőségéért felelősséget vállalok.

A n. é. közönség szives pártfogását kéri

Áruimat a legjutányosabb határozott árban azonnali fizetésnél 2% engedménnyel számítom.

Egyletek, intézetek, szállodák, fürdők és nagyobb bevásárlók külön kedvezményben részesülnek.

Stein Bertalan ezelőtt a Stein és Gámentczy cégben.

Olvasóinkhoz!

Felhívás előfizetésre.

Kolozsvár szept. végén.

Hét éve küzd már az Erdélyi Híradó, mint a nemzeti érdekek független, szókimondó zászlóvivője. E hét év nehéz küzdelmében megedződött ereje s midőn a nagy közönség elé terjeszti felhívását támogatásért, teszi ezt azon meggyőződésben, hogy a független szókimondás erkölcsi erejét méltányolni fogja az erdélyi részek közönsége. A közelmultban is lapunk volt az, mely mellétekinteteket nem ismerve, védte meg erdélyrész érdekeit. Az erdélyrészi sajtó ama nagyfontosságú működésében, melylyel a nemzetiségek veszedelmes izgatásaira felhívta az egész nemzet figyelmét, az Erdélyi Híradó hét esztendő működéskének fontos szerep jutott s lapunk elejétől kezdve a magyar nemzeti érdekeknek fáradhatatlan harczosa volt.

Erdélyrész jövője és boldogsága a magyar kultúra kezébe van letéve; magyar szellem teremtett a vadon fáciából, a keleti népek martalékából moden államot, mely függetlenségét szeretni meg-

tanulta annyira, hogy még ellenségei sem mernek más fegyverrel küzdeni, mint a szabadság nevében. De gyümölcseikről ismerjük meg őket s hamisságukat felderíteni, az „Erdélyi Híradó“ mindig kötelességének ismerte.

Egy czélt tűztünk ki a jövőben is, ez a cél az, melyért lapunk multja küzdött: az erdélyrészi magyarság érdekeinek megvédése, a nemzeti szellem fejlesztése, ápolása a retinens elemekkel szemben s kész organuma lenni minden mozgalomnak, mely czélunk eléréséhez közelebb vezet.

Bizalommal fordulunk *a művelt magyar közönséghez, mint az egyetlen hatalomhoz, kinek lekötözöttjei kívánunk lenni.*

S hogy bizalmát kiérdemeljük, elkövetünk minden lehetőt. Az új negyedévre megnagyobbítottuk lapunkat, hogy helyet nyerjünk különösen a vidéki mozgalmak számára, melyeknek együttes képe az erdélyi részekben küzdő magyarság életét fogja hiven visszatükrözni.

A mint a magyar nemzeti eszmének apostolai kívánunk lenni, úgy üldö-

zói leszünk minden visszaélésnek, mely a magyar társadalom derék fejlődését megmetyeljezi és megakasztja. Legyenek a magyar társadalom tisztességes fejlődésének akadályai bármilyen magas polcon, akármilyen hatalomban, nem fogjuk megkímélni őket, ha a magyar nemzet ellen bünt követnek el; hanem átadjuk vétkeiket a nyilvánosságnak, mely ítéletével meg fogja őket semmisíteni.

A művelt magyar közönségtől függ, hogy a magyar nemzeti élet jogosultságát hirdető ige az erdélyi részekben ne a pusztán elhangzó szó legyen, hanem jó földbe hullott mag, mely százszor gyümölcsöt fog teremni.

Az „Erdélyi Híradó“ és parlamenti élet. *Lapunk újjászervezésénél nagy gondot fordítottunk arra, hogy fővárosi összeköttetéseink útján a parlamenti mozgalmakról kimerítő és gyors értesüléseket kapjunk s lapunk az országgyűlés eseményeit a fővárosi lapokkal egy időben fogja hozni. Parlamenti tudósításainkban nem pártérdek, hanem az igazság által kívánjuk magunkat vezéreltetni.*

TÁRCZA.

A vidéki sajtó.

— Az „Erdélyi Híradó“ eredeti tárczája. —

Magyarországot megigézta fiatal, szép fővárosa, a ragyogó Budapest. Azt dédelgeti az ország minden része, érte áldoz Észak- és Dél, Kelet és Nyugat. És ez jól is van így, ez is bizonyítja, hogy még nem halt ki a közszellem a magyarból, még él benne az áldozatra kész lelkesedés.

Ez az irány azonban tulásba csapott át. A vidéki élet iránt teljesen elhidegedett a közönség érdeklődése, megfélekedett róla, hogy mily temérdek őserő, mily gazdag forrása a nemzet erejének buzog a vidéken széles Magyarországon.

Bizonyos előítélet vette be magát az emberek lelkébe, a mely csak annak tulajdoni értékét, a mi a fővárosi származábélyegét

viseli magán. A sajtó termékeit is a fővárosból szereti hozatni, megvonva támogatását a vidék törekvéseitől. Pedig veszedelmes, nagyon veszedelmes a szellemi életnek ez az egyoldalúsága; a nemzeti géniuszt nem fejtheti ki teljes pompáját, nem ragyoghat tarka változatosságban; elhalványodik, erőtlenné satnyul, ha nem üditi fel a romlatlan vidéki szellem friss fuvallata.

A pezsgő élettől lüktető vidéki góczpontok nem szétforgácsolnák, de megsokszoroznák a magyarság erejét, mint a mesebeli hétféjű sárkányban, élet lakoznék mindenik fejében.

Kolozsvár városa kiválóan alkalmas arra, hogy Magyarország egy részének irányadó központja legyen. Történelmi multjának hagyományai, kulturális missziója a jelenben sajátos színt adnak sajtójának és érdekessé teszik azt a budapesti mellett is. Benne élünk a nemzetiségi mozgalmak áradó hullámaiban. Mi látjuk a veszélyt legközelebről, mi tudjuk legjobban, mi az orvossága.

Az „Erdélyi Híradó“ most nagyobb ter-

jedelemben és gazdagabb tartalommal jelenik meg. Független politikai meggyőződése, tartalmas szépirodalmi rovata gyors értesülései, érdekesítő regényei, Erdély legértelmesebb lapjává teszik.

Kiváló gondot fordítunk Kolozsvár város és Erdély érdekeire, a melyeknek továbbra is lelkes szószólói leszünk.

Az „Erdélyi Híradó“ hét éves multjában nem egy küzdelmére tud rámutatni, a melyben sikerrel állotta útját a korrupciónak; ezen az uton fogunk haladni továbbra is nem tekintve soha egyesek magánérdekét. Föltékenyen őriztük meg a sajtó tisztességét mindig csak elveinket tartva szem előtt.

Összeköttetéseink a fővárosi sajtóval és a vidékkel, őszinte lelkesedésünk és kitartó küzdelmünk a nemzet boldogulásáért, feljogosítanak arra, hogy kivévén részünket a haza szolgálatában, emelt fővel kérjük az erdélyi közönség támogatását.

Apró Hirdetések.

Az apró hirdetések között közlendő hirdetések minden szaváért 1 kr. fizetendő, a kompakt betűvel szedettekért 2 kr. Czimmel ellátott hirdetésekért külön 30 kr. bélyegdíj fizetendő.
A díjak előre fizetendők.

Csak oly levelekre válaszolunk, melyekre a szükséges levélbélyeg vagy levelezőlap be-
küldetik. Tudakozódásoknál a kis hirdetés száma okvetlen megirandó a kiadó hivatalnak.

Kiadó hivatal: Kolozsvárt, Bel- és Kültorda-utca sarkán Lyceum-nyomda.

Minden hirdetésre ingyen ad felvilágosítást a kiadó hivatal, sőt kívánatra díjtalanul szerkeszt is hirdetések a kiadó hivatal.
10 szónál kevesebből álló hirdetés nem vehető fel.

Meghódolunk a jó szokásnak

Mert minden jó ha tetszik. Az »Apró Hirdetés« rovatja Ime itt nyitva fekszik, Kinek szívét a bú sanyarja Vagy gözcseplőt keres, Az »Apró Hirdetés« rovatja Üdvöt s cseplőt szerez. A kinek jó állása nincsen E rohanó időben Az »Apró Hirdetés« rovatja Szerez majd neki bőven. Beteljesül már ezután Mindenki vágya, álma, Az »Apró Hirdetés« rovat Azért van kitalálva.

Posta.

Hyppolit.

Engem nem fog meg az a bizonyos mézes-madzag, a mely különböző is meglehetősen ügyetlenül van elleplezve. Alászolgája.

Rökus.

62

Bárány.

Igy sem lehet. Csak bízd rám, majd én ki-esselem a módját. Türelem kell hozzá és nem szabad mindjárt kétségbeesni.

Farkas.

63

Ella.

Holnap, kedden, a megbeszélte időben nem mehetnek. Szerdán azonban semmi sem tart-hat vissza.

Trombitás.

64

P. 28.

Még mindig nem válaszoltál. Nem hiszel szavaimnak?

K. 42.

65

Szeptember 3.

Ugy tettem és még mindig siratom.

Aug. 10.

66

Piros felhő.

Bizzál. Még minden jóra fordulhat. Szerel münknek győzni kell az armány fölött. Örök-re tied

Leont.

67

Kínálat.

Milyen ásványvizet igyunk?

czimmel jelent meg az E. K. E. kiadásában Hankó Vilmos dr. hírneves balneologus tollából egy igen praktikus könyv, mely részletesen tájékoztat a forgalomban levő erdélyi ásványvizekről. A füzet 25 kr-ért kapható a kiadóhivatalban.

52 3-0

Kolozsvári Kalauz

adott ki az E. K. E. kolozsvármegyei osztálya sok képpel és egy tervezéssel. Idegenek, átutazók, turisták stb. e könyv alapján könnyen eligazodhatnak a városban. Ára a szép munkának 50 kr. Kapható a kiadóhivatalban.

53 3-0

A „szerkesztőségben“ dramolett 1 felvonásban, írta Hamvas József. Ára 50 kr. Az »Erdélyi Híradó« előfizetői 30 kr-ért rendelhetik meg a kiadóhivatalban.

7-2

Egy hold gyümölcsös kitűnő fiatal nemes fajta alma és körte s más fajta gyümölcs-fával is betöltve, jutányos áron eladó. Hol? Megmondja a kiadóhivatal.

7-4

Két szoba, fáskamara, pincze, nagyon egészséges és jó lakásnak október 1-től kezdve 120 fr-ért kiadó. A bérlet negyedéves részletekben fizetendő. — Czim a kiadóhivatalban meg tudható.

7-5

Szép telek

ujan épült házzal, négy szoba, kamara, padlás, pinczével, szép nagy udvar és kerttel, jutányos áron eladó. Hol? Megmondja a kiadóhivatal.

6-7

Vadász fegyverek,

használtak és újak, jutányos áron kaphatók. Hol? megmondja a kiadóhivatal.

44 4-5

Csemege szőlő

Magyarországból szállítva, kitűnő, zamatos, kilója 50 kr. Megrendelhető. Hol? megmondja a kiadóhivatal.

7-10

Női téli felöltők,

cáppék, a legújabb divat szerint készítve, a legnagyobb választékban van raktáron. Vidéki megrendelőknél a derék szélessége és a hosszúság centiméterben megjelölése elég-szerű. Czim szívesen közli a kiadóhivatal.

7-11

Egyedüli

gombkötő üzlet az erdélyi részekben, mely különösen disz-magyar munkákhoz szükséges munkát gyorsan és jutányosan készít. Vidéki megrendelést azonnal eszközöl. Czim tudható a kiadóhivatalban.

7-12

Gazdatiszt

jó bizonyítványokkal, ki e téren már 15 év óta működik, s bármely nagy gazdaságot önállólag vezetni képes — az erdélyi részekben nagyobb birtok kezelésére ajánkozik. — Szíves megkereséseket „J. B. 15. gazdatiszt“ jegy alatt e lap kiadóhivatala közvetíti.

7-14

Zongora órákat háznál egy francia és német nyelvet beszélő nő, ki egyidejűleg e nyelvekben oktatást is adhat, ajánkozik. Czim e lap kiadóhivatalában tudható.

7-16

Egy butorozott szoba, közel a hóvéd laktanyához, csinos lakás, 2 ablakkal az utcára, azonnal kiadó. Felvilágosítást ad a kiadóhivatal.

6-6

Külvárosban

egy szép butorozott utcái lakás, havi 8-10 fr-ért magános embernek, esetleg gyermektelen családnak azonnal kiadó. Czim a kiadóhivatalban.

5-8

Szántóföld

a békási fordulóban, 4 hold területű, jól trágyázott, kitűnő minőségű szántóföld eladó. Felvilágosítással szolgál e lap kiadóhivatala.

7-24

Zongora

jó karban levő, jutányos áron eladó. Hol? megmondja a kiadóhivatal.

6-25

Makulatur-

papir. Kiló vagy métermázsra számra jutányos áron kapható, ugy helyben, mint vidékre szállítva. Hol? megmondja a kiadóhivatal.

Teke-asztal

a hozzá szükséges gölyökkal és dákokkal felszerelve — költözökös miatt — nagyon olcsón, azonnal eladó. Hol? megmondja a kiadóhivatal.

Gazdaszony

falura, nagyobb gazdasághoz, hol a gazdaszonyi teendőket kitűnően végezni tudja, ajánkozik. Ajánlatokat közvetíti e lap kiadóhivatala.

7-32

Eladó

egy egészen jó

czitera

Hol? megmondja a kiadóhivatal.

7-23

Gyógyszertár.

Vidéki városban, reáljoggal 6 ezer forint

évi forgalommal, eladó s azonnal átvehető. — Bővebbet a kiadóhivatalban.

50 4-*

Kereslet.

Írásbeli

munkát keres egy szép és gyors írásu fiatal ember, szerény igények mellett az estéli írákra. Kívánatra házhoz megy. Czim meg tudható a kiadóhivatalban.

2-2 55

Tanárjelölt

alkalmazást keres. Czim a kiadóhivatalban.

51 4-*

Házmesteri

állást keres egy magános pár, szerény feltételek mellett. Bővebbet e lap kiadóhivatala

54 3-3

80-100 holdas

birtokot keresek házsonberbe, esetleg megvételre, közel Kolozsvár határában. Levélbeli megkereséseket kérem S. Z. alatt e lap kiadóhivatalához juttatni.

7-20

Eladó

egy csaknem új pedálos

czim balom

85 forintért. Iskolával együtt. Hol? Megmondja a kiadóhivatal.

6-39

Tanuló

egy jó hírű cipész üzletbe, ki legalább 2 reáliskolát járt, azonnal felvétetik. Czim a kiadóhivatalban meg tudható.

7-21

Keresetetik

egy jó pedálos czimbalom megvételre. — Szíves ajánlatokat közvetíti e lap kiadóhivatala.

33 4-*

Az erdélyi részek

legolcsóbb napilapja

AZ

„Erdélyi Híradó“

Előfizetheti:

Egy óra 1 frttal

Hirdetéseket

a legjutányosabb árban főlállal

az

„Erdélyi Híradó“

kiadóhivatala.

Nyomtatványok

készítését leggyorsabban és pontosan teljesít a

Lyceum-

Könyvnyomda

e lap kiadója.

A ki

olcsó

névjegyet,

levélpapírt, le-

vélborítékot,

eljegyzési értesítőt,

menyegzői meghívót,

báli meghívót,

tánczenetet,

menü kártyát,

stb. stb. nyomtatványokat óhajt beszerezni, rendelje meg e lapok kiadóhivatalában

Lyceum-könyvnyomda.

Gyergyó-Szent-Miklós.

A minap vezércikkben emlékeztünk meg azokról a furcsa eszközökről, a melyekkel a kormánypárt Gyergyó-Szent Miklóson a nemzeti párt ellen harcol; kiemeltük, hogy nem állja még az iskolák felállítását is kories eszközképpen használai. Hock János ez alkalomból a következő nyílt levelet intézi a H—k-ban a közoktatási miniszterhez:

Nyílt levél báró Eötvös Loránd kultuszminiszternek.

Gyergyó-Ditró, 1894. szept. 29.

A t. miniszter ur bizonyosan tudja, hogy a Gyergyó-szt.-miklósi kerületben most képviselőválasztás van folyamatban és közdelem folyik a kormánypárt és nemzeti párt jelöltjei közt. De bátor vagyok tisztelettel kérdezni: van-e tudomása a miniszter urnak arról is, hogy Csik vármegye kir. tanfelügyelője Ditróban, a választókerület egyik legnagyobb községében, a miniszter urnak ez évi szeptember 13-án 34.391. sz. a. kelt rendeletét olvasta fel hivatalosan, a mely rendelet szerint Ditró község polgári iskoláját ezentul az államkincstár költségén fogja fenntartani, természetesen privatim ehhez hozzáadott, hogyha a kormánypárti jelöltre fognak szavazni.

Van-e tudomása a t. miniszter urnak róla, hogy eddig tisztán megőrzött nevét ilyen piaskos korteskedésre használja fel a saját alantas hivatalnok, a tanfelügyelő?

Tudja-e a miniszter ur, hogy ezen rendeletét, ha csakugyan mások által félrevezetve kiadta volna, nem áll jogában végrehajtani, mert Ditró község, mint a borszéki fürdőtulajdonosa, mint község, bizonyosan leggazdagabb az egész magyar birodalomban?

Ugy hiszem, hogy a t. miniszter ur mindezeket nem tudta, s így mások által félrevezetve adta ki a rendeletét; de ugy hiszem, hogy bármiként történt is a dolog, semmiesetre sem azért adta ki, hogy az ezen követválasztás alkalmával korteszközzel használtassék. A t. miniszter urnak hivatalba lépésekor azt a nyilatkozatát kolporálták, hogy a közoktatási miniszteriumot ki akarja emelni nemcsak a pártok tusájából, de még a nagy politikai áramlatoktól is függetleníteni óhajtja, mert a közoktatás érdeke olyan fontos Magyarországon, hogy azt páratlan objektivitással kell kezelni. Vajjon e nyilatkozatával miként tudja összeegyeztetni azt,

hogy most egyenesen a hordó tetejére állott korteskedni? Vagy talán a miniszter urral is megtörtént volna az az emberi casus, hogy a ki a farkasok közé került, kénytelen velök ordítani, különben kimarják maguk közül?

Ha a miniszter urnak szándéka ellen történt az, a mi Ditró községében történt, akkor annak még a holnapi nap folyamában félreérthetetlen jelét fogja adni sürgönye által Ditró községében; ha nem: nem.

Hock János,
országgyűlési képviselő.

A czár betegsége.

Pétervári, szept. 29.

Egyre aggasztóbb hírek érkeznek Spálából, a minden oroszok czárja egészségi állapotáról. Most már teljes határozottsággal megállapították, hogy a czár halálos vesebajban szenved.

Spálába azért vitték, mert azt remélték, hogy a csönd és a jó levegő enyhíti majd szenvedéseit. De éppen az ellenkező történt. A czár, alig áll a lábán, rendkívül izgatott. A pétervári lapoknak megtiltották, hogy a czár egészségi állapotáról híreket közöljenek.

Werder tábornok pétervári német nagykövet szeptember 27-én elhagyta Spálát. Tőle várható a legbiztosabb hír a czár betegségről.

Igen kedvezőtlenül hatnak a betegre a családi viszonyok is, minthogy Vladimir nagyherceg, a szenátus elnöke, valamint György nagyherceg is veszélyes beteg, de maga Miklós trónörökös is beteges.

Arra, hogy a czár egészsége javuljon, igen kevés a remény.

A „Köln Ztg.“ pétervári tudósítója értesülése szerint a czár hatalmas testalkata a betegség következtében igen megtört. Nyomasztólag hat a czár György fia rosszabbra fordult egészségi állapota, amely igen rossz fordulatot vett, titokban tartassék, teljesen keresztülvihetetlen.

Pedig ezt is megpróbálják. És midőn a N. Fr. P. azt jelenti, hogy a czárhoz, a diagnózis megállapítása céljából, Leyden berlini professzort táviratilag Pétervárra hívták, és a berlini klinika híres professzora konstataulta, hogy a czár Bright-kórban szenved, mikor a Times-nek Pétervárról azt jelentik, hogy a czár betegsége az utóbbi idő-

ben határozottan rosszabbra fordult, vesegyuladása napról-napra növekszik, hogy az orvosok azt kívánják, hogy a czár lehetőleg gyorsan Krimbe utazzék, de minthogy a czár nem meri a hosszú utat megkockáztatni, az utazást egyre halogatják, ugyanakkor a „Daily Telegraph“ azt állítja, hogy a czár betegsége egyáltalán nem ad okot komoly aggodalomra. Az a hír, mintha a czárt háromszor egymás után szélütés érte volna valótlan. A czár azonban nem hisz az orvosoknak a betegségét sokkal súlyosabbnak tartja, mintsem környezete állítja s ezért erősen sürgeti a trónörökös eljegyzését.

A japánok és háboruja.

A japán nemzet ez idő szerint érdekes képet mutat. Minden férfi, minden asszony lelkesedik a háborúért. Hogy mért hadakoznak, az őket nem valami nagyon érdekli, de mert vagy 300 év óta nem igen volt háborújuk, azért hévvel-tűzzel lángolnak a Koreába való bemasírozásért. Kulik, evezősök, inasok, kávéházi kisasszonyok, tudósok, szatócsok és kereskedők mind egyforma figyelemmel kísérik a háború folyamatát s mohón olvasásák a hírlapokat, a melyek a közönség hirsomjával számottevő, számtalan különkiadásokat bocsátanak világgá. Természetes, hogy a cenzura nagyban dolgozik s hogy csak az lát napvilágot, a mit a kormány megenged s a mi kedvező.

A japán katonákat életükben is, halálukban is hőskül tisztelik s az elesettek sirjait kegyelettel veszik körül s zöld lombokkal díszítik. A most érkező győzelmi hírek alkalmából, majdnem minden város zászló és virágdíszbe öltözik. A régi kor katonai emlékeit ajtatossággal tisztelik és gondozzák.

Nincs nagyobb ellentét, mint az, a mely a kínai és a japán között első pillanatban felülrik. A pontosság és rend a formátlanossággal áll szemben, az iskolázott athletával a pohos sörfőző, a ki irtózik a háborútól. Kínának valamikor jó katonái voltak, de ma a rendszere olyan, hogy csupa elernyedtt fiukat terem. Katonája ma a literátusoktól megvetve s nyomott, lenézett helyzetét erősen érezve, fosztogatás és lopás felé hajlik. Ha valahogyan magasabb polczra jut, azt mindenesetre vesztegetésének s nem tehetségének köszönheti. Ilyen anyagból álló hadsereg nem is lehet más, mint csöcselék-tömeg.

Japánban egy kizárólag katonai kaszt van,

AZ „ERDELYI HIRADÓ” TÁRGZÁJA.

— 1894. október 1. —

Férfi lelke.

Elbesszélés.

Irta: Janka Kálmán.

A kastély tágas verandáján kiült az asszony, az a ragyogó szépségű bájos asszonyka, a kinek egész lénye valami csodás harmóniába olvadt össze. Vele szemben kényelmes zsöllye-székben ült a férje Sárodi Miklós. Kettőjük közt csak épen az volt a különbség, hogy Éva tizennyolcz, Miklós pedig ötvennégy éves volt; a mi utóljára nem is sok, ha hozzá tesszük még, hogy Miklós urnak, a ki különben nyugalmazott ezredes egy pár ezer hold prima földje volt.

Az ezredes ur éppen egy levelet tartott kezében. Fejér Ödön írta, a ki szolgálati éveiben legbensőbb barátja volt.

— Azonnal itt lesz a fogat kedves Éva, — törte meg Sárodi a csendet, — a melyen Ödön barátunk megérkezik. Addig pedig elbeszéltem kedgyednek, hogyan lettünk mi Ödönnel olyan jó, olyan igazi barátok. Pedig — még emlékezni se jó arra az időre . . .

— Hát ugy volt az, kedves Éva, hogy én már kapitány voltam, mikor Fejér Ödön, mint suhancz kadét oda került a mi ezredünkhöz. S az a fidélis, megnyerő modor, a mi Ödönt olyan kedvessé tette, az okozta azt, hogy pár hét múlva ugyszólván az egész ezred tisztikara pertu pajtás lett vele. Így voltam én is: nem tudom, mi tett rajta, de az első perczen megnyerte a bizalmamat.

Én pedig akkor voltam egész életemben a legkönnyelműbb, legkicsapongóbb, mert volt olyan hét, mikor nem aludtam tisztességes ágyban, hanem itt is, ott is szundikáltam egy kicsit; az képezte összes nyugodalmamat . . .

Igy esett aztán meg velem, hogy teljesen megfeledkezve magamról, ahhoz nyultam, a mi a másé s a reám bizott pénzből elvertem vagy száznyolczvan frtot; nem sok, de ha elő nem tudnám keríteni a kiszabott időre, épen elég ahhoz, hogy kitörüljenek a becsületes emberek sorából.

Hej pedig de nehezen tudtam hozzá fogni. Milyen jó lett volna a kis vagyom, a mit szegény nagynénem hagyott ram; hanem persze annak is a nyakára hágtam már akkor. Apám pedig becsületszavára fogadta, hogy nem küld egy krajczárt sem: próbáljak megélni a saját lábamon. Tőle hát nem is kértem. Barátaim pedig nem tudtak volna adni, ott meg se próbáltam. Higyje meg kedves

Éva, hogyha volt vétkem azért meg kellett bünhődnöm a más világon, azalatt a két nap alatt határozottan megszenvedtem érte. Mert hiába próbáltam bitelezőimtól is kérni, nem könyörültek azok sem: igen sok volt már a rovásomon.

Emlékszem rá, hogy ugy jártam össze-vissza, mint a halygó zsidó: egész nap az utcán lézengtem. Az arcom a nélkül is sápadt volt, a szemem beesett, . . . szóval éreztem magam is, hogy kivilának az arcomról az a vonás, a mely az öngyilkosjelöltek arcán meg szokott jelenni.

És hallottam hátam megett a Csörgeő hadnagy kárörvendő nevetését; ő volt a legnagyobb ellen-ségem, a kit csak azért nem pusztítottam el a föld színéről, mert az ezredes urnak rokona volt, Én pedig már akkor el voltam tőkélve, hogyha másnap reggeli nyolcz órakor nem lesz a pénz kezeim közt, nem diskurál többé velem ezen a világon senki . . .

Az asszony fázósan reszkette huzódott közelebb férjéhez, mintha még most is féltene annak a kegyetlen elhatározásának emlékétől.

— És az egész tisztí karban nem találtam senkit, a kinek kurázsija lett volna tőlem megkérdezni, hogy mi a bajom, miért vagyok olyan sápadt? Biztosan azt hitték, hogy megint átlum-sápadt? Biztosan azt hitték, hogy megint átlum-poltam az éjszakát. Pedig lelkemre mondom, hogy abban a perczen a legjobb bordeauxit is épen

a mely Szamurai-kból és azok sarjaiból áll. Egy lázadás alkalmával leverettek és szét szórattak, de nem juthatott valamennyiöknek polgári hivatal, így hát az új császárság alatt ismét katonákká lettek, úgy hogy ma a japán tengeri és szárazföldi hadereje régi katonai rendből kapja tisztjeit. A legénység az iparos lakosságból áll össze.

A háború kitörése óta Japánnak a mozgósításnál és a csapatoknak tengeri szállításánál ropant akadályokkal kellett megküzdenie. A tartálékot is behiták, így alig van híz vagy kunyhó, a melyre küldött volna legalább egy embert a zászlók alá. S a mellett az államgépezet oly kitűnően működik, hogy az egész mozgósítás alig okozott veszteséget, vagy az államügyek elintézésében csak kevéske zavart is. Igazán bámulatos az a rend és az organizáció, a mely Japán a többi keleti államok fölé emeli. Alig van rá eset, hogy rendzavarás megállítására a rendőrséget igénybe vennék, ámbar a rendőrök oly kitűnő iskolázottságnak örvendenek, hogy katonaságszámba is el-mehetnének, a minthogy haditartalékok képeznek. A detektív rendszer is ki van fejlődve náluk. Majd mint seprűárások, majd mint hordárok, inasok, helykeresők jelennek meg az idegenek házaiban, s híven referálnak a látottakról és észrevételeikről. S épp így járnak el a külföldön is. A japán kémek megvizsgálták minden kínai csapatok erejét még akkor, a mikor China a háborúra talán nem is gondolt. Szóval Japán egy nagy intelligencia felett rendelkezik s a legjobb uton van, hogy bebizonyítsa, mennyire hatalmas a tudás.

Nagyvilági hírek.

Századvégi játékok. New-Yorkban a napokban az utcán járó emberek egyszerre óriási durranást hallottak s mindenki egyik kereskedő üzlete felé rohant, a hol kitűnt, hogy egy láda, mely gyermekjátékokkal volt tele, fölrobbant. A ládában miniatűr torpedók voltak, miket a közölgő karácsonyi ünnepek alkalmára hozatott a kereskedő a gyermekek számára játéknak.

Hajókatasztrófa. A palermói kikötőben a napokban nagy hajókatasztrófa történt. A „Vilmos trónörökös” nevű német gőzös, a melynek fedélzetén 200 kivándorló volt, a kikötőbe való befordulásánál olyan szerencsétlenül ment neki egy

zátónak, hogy rövid idő alatt elsüllyedt. Több kivándorló befut a tengerbe.

Hatezer munkás sztrájkja. Malagából jelentik, hogy az „Industria Malaguena”-hoz tartozó 600 munkás sztrájkol, a munkások magatartása nyugodt.

Ellopott ereklyék. Rómából írják, hogy a történelmi nevezetességű Albani villából, mely annak idején IX. Pius pápa tulajdona volt és 1870 után apáczazárdává alakítottatott át, a múlt éjjel ismeretlen tettesek ellopták Pius pápa legértékesebb ereklyéit. — A tolvajoknak semmi nyoma.

Anyagyilkosság. Cherso szigetén a napokban egy kereskedelmi hajó kapitánya beteg anyja házába rontott és több törzsúrással megölte anyját. Aztán elmenekült a vidékre, azonban a csendőrök már elfogták. Azt hiszik, hogy azt a rémtettet megzavarodott lelki állapotban követte el.

A londoni Tower-híd, melyet a Them-sén kevéssel ezelőtt adták át a forgalomnak, nagy hiányt pótol, mint a híd egy havi statisztikája bizonyítja. Egyetlen hónap alatt, aug. 9-től szeptember 9-ig 3 és fél millió ember kelt rajta keresztül és 360,000 kocsi, a mely adatok szerint a napjára eső átlagos szám 55,000, illetőleg 6000.

Hoffmann a „Struwelpeter”-ről. Ez a „Struwelpeter” Hoffmannnak az a híres munkája, mely Németországban minden háznál, a hol serdülő gyermekek vannak, feltalálható. Az öreg szerzőről beszélnek a következő esetet: Hoffmann évek óta már a thüringiai Gross Tabarban szokott nyaralni. Az ebédnél a vidám, barátságos öreg állandó központja volt a vig tréfálkozásnak, mely gyakran a „Struwelpeter” keletkezése körül forgott és az öreg mindig szerényen, csupán a szerencsének tulajdonította érdemét. Többek között egyszer azt kérdezték az agg írótól, hogy miért nem ír több olyan elbeszélést, vagy mi okozta azt, hogy a „Struwelpeter” olyan híres lett? „Engedjék meg, hogy erre egy történetkével feleljek” válaszolta ő. „Évek előtt egyszer, egy látogatás alkalmával egyik barátom felszólított, hogy vegyek részt egy vadászünnepeken a versenylövésben. Még soha se volt puska a kezemben, mégis azonban engedtem a sok rábeszélésnek, lőttem és tényleg célba találtam. Ettől aztán bátorságot kaptam, tovább is kísérleteket tettem a lövéssel, azonban többé sohasem sikerült. — Éppen így jártam a „Struwelpeter”-rel és a többi munkámmal is.”

Liberális káptalan. Az olasz káptalan gyűlésében a napokban igen érdekes határozatot hozott. Az új kánonok választásánál ugyanis kimondották, hogy a jelöltekre nézve a nemesi származás többé nem tekintendő feltétlen követelménynek. E határozatot már közölték is a kormányval és a szentszékekkel.

Golyótálló páncél. Párisban a napokban egy Lorif nevű angol produkálta magát meghívott vendégek előtt az általa föltalált posztópáncéllal. A revolver és puskagolyó egyaránt megakad a páncélban, a nélkül, hogy átfurta volna, szintugy a kardszúrás sem hatol keresztül a páncélon.

City of London. A brit fővárosban huzamosabb idő óta egy bizottság tanulmányozza az a kérdést, hogyan lehetne egész Londont, a cityt is beleértve, egységes városi községben egyesíteni. Ez a bizottság, tegnap tette közzé jelentését. A bizottság egész London igazgatására egyetlen municipális testület és azonkívül az egyes városrészek érdekeinek ápolására, külön kerületi testületek alkotását javasolja. Minden testületek a polgárság kebeléből közvetlen választás útján volnának választandók. Jövőben az egész themseparti főváros „City of London”-nak neveztesse, az eddigi city pedig az „Old city” nevet viselje.

A berlini leánygimnázium tanrendje. A berlini leánygimnázium második osztálya számára, mely ez ősszel nyílik meg, a következő tanrendet állapították meg: Latinból télen Caesar, nyáron Ovidius és Livius olvasandók, a grammatikai oktatás télen a név- és igeragozás, nyáron az infinitivusok és részesülők előadására fog terjedni. Görögből a Hellenikából válogatott darabok, az Odyssea és Herodot szolgálhatnak olvasmányul és Bamberg grammatikájából a név- és igeragozást fogják előadni. A német oktatás tárgyai: Lessing iratai és drámái, Kloostock néhány válogatott ódája és Schiller költeményei és drámái, azonkívül az irodalomtörténet Opitztól Goetheig. A francia és angol nyelvből nincs kiszabott penzum, csak a szóbeli és írásbeli nagyobb jártasság elérése kívántatik a két modern nyelvben. Hittant csak az év második felében fognak előadni, a mikor is röviden áttekintik a biblia kánonok keletkezését, az ó-testamentumot, különös tekintettel Hiób könyvére, foglalkozni fognak a zsoltárokkal

úgy ellöktem volna magamtól, mint a legkomszabb pálinkát. . . Hanem mégis volt egy ember; a mint lecsüggesztett fővel járkálok, csak a vállamra üt valaki.

— Mi az kapitány ur? csak nem folytán az orrod vére, hogy olyan keserves arcot vágsz, mintha vadalmát enéél, vagy tán összetört a világnak valamennyi hordója.

— Ejh bagy fel ostoba tréfáiddal, feleltem neki komoran, — nem látod, hogy komoly dologgal vagyok elfoglalva? ilyenkor pedig megengedj, de szeretek magam lenni.

— Már pedig akármmel foglalkozol, s haragszol, vagy se, de addig el nem megyek, míg meg nem tudom mi a bajod. Sehogy se tetszik a képed, mintha valami rosszba törnéd a fejed.

. . . Én nem tudom mi az ördög szállta meg ezt a kölyköt, hogy ilyen hangon mer velem beszélni; máskor bizony nem türtem volna, de most . . . olyan furcsának tetszett nekem az a hang, a melyen bozzám beszélt, az a fél komoly, fél tréfa hang, hogy sirni, meg nevetni is tudtam volna tőle. Olyan jól esett, hogy mégis csak találtam valakit, a ki velem is törődik. Hanem a mit akart, a t elérte, mert az a furcsa bizalom megtörte a jeget, s nem resteltem végre is megmondani neki, hogy sok pénzre van szükségem.

— No, ha csak ennyi a baj, akkor bravó! — kiáltott fel Ödön jókedvvel. Én meg egész nap itt töröm rajta a fejemet, hogy mi az ördög

göt csináljak azzal az ezer pengővel, a mit nagyanyám a születésnapomra küldött. Ugy vagyok, mint a kis diák, a kinek először van megmérhetlen summája, őt frtja, s nem tudja örömeiben azt sem, hogy mit vegyen rajta. Mennyi kell?

— Már én akkor nem tudtam mit csináljak; furcsa látvány is lehetett, mikor két katonatiszt lóhalálában siet végig az utcán. Rohantunk egyenesen az én lakásomra, a hol elmondtam neki mindent úgy, mint a műveletlen tót meggyónja a maga bűnét. Bolond dolog ugyan, hogy egy fiatal tacska vallasson egy vén kamaszt, de én legalább elmondhatom, hogy a sok bolondság közt velem ez is megesett.

És Ödön? Ugy örült ennek a bizalomnak, mint kis gyermek, a kinek hallgatására valami igen nagy, igen fontos titkot biznak. Én pedig, ha jól emlékszem, még tán sirtam is egy kicsit, olyan furcsa érzés járta körül a szívem tájékát. Akkor aztán odaszóltam Ödönnek.

— Te Ödön! láttál ma engem, ugy-e? Nos, hát én ezt mind a korhelységemnek köszönhetem. Hanem annyit mondok, hogy többet nem látsz így.

Ha igen, csak köpj a szemembe, a többit majd elvégzem én magam. De azért még ma mulatunk: borral akarom a rossz lelket magamból kiűzni.

. . . Másnap beszámoltam a rám bízott pénzzel, s nagy csodájára a világnak, minél kevessebbszer láttak korcsában, hanem annál többet

Ödönnel együtt lenni. A tiszt kar pedig gunyolódva fogadta megjavulásomat, s guny tárgyává tette azt a szeretetet, a mivel én Ödönt akkortól elhalmoztam. S higgye meg kedves Éva, hogy guny soha jobban nem eshetett, mint akkor. Nem is lehetett azontul bennünket egymás nélkül látni: egy lakást fogadtunk, s együtt jártunk mindig, mindennütt. Az egész dologban pedig az a különösebb, hogy Ödön lett az én apám, mert hisz ő ügyelt rám azontul, . . . a világ pedig megfordítva hitte . . .

— Hisz akkor nagyon csalódtam a maga barátjában, — válaszolt csengő hangon az asszonyka. Én azt hittem, hogy egy lump, korhely, no tudja olyan, a milyenek maguk szoktak lenni fiatal korukban, s kisl, hogy az olyan jámbor, mint egy kapuczinus barát.

— Hanem derék fiu, — felelt büszkén az ezredes, — aztán olyan, mint egy Adonisz! És. . . Az ezredes megjijedt.

— Hohó ne feszegessük nagyon a dolgot, mert még baj lesz.

Oh, ravaszok a vén férjek; hiába viseltetett oly nagy bizalommal Sárody Fejér iránt, ebben a tekintetben kivételt tett vele. S hogy ezt beszélte nevének, tudomást akart szerezni a batásról, a melyet nevére tett. És ennek alapján egész nyugodtan fogadta barátját, a ki épen akkor érkezett meg.

Sárodi egy csopót sem volt meglepve, mi-

és profétákkal, azonkívül Jézus életével Lukács evangéliuma nyomán. Általános és matematikai földtant csak a második félévben fognak előadni. A történelem-órák alatt a rómaiak történetét és a középkort veszik át egész a reformációig. A mennyiség-tani oktatás a logaritmuskokig és az egy ismeretlenű másodfokú egyenletekig fog terjedni, azonkívül télen planimetriával, nyáron trigonometriával fognak foglalkozni. Végül a fizikából a téli szemeszterre a kémia mellett mineralógia, mechanika és a nyári szemeszterre hótan, hangtan és fénytan van tervbe véve.

A lady Valvorth gyémántjai.

(Regény.)

Az „Erd. Hir.” számára angolból fordította:

Deák Margit.

(9)

VII.

Ah, újra! Megint az az óvatos, lopva közeledő lépés; most még kivehetőbb — jobban, egyre tisztábban halszik.

Egy perc alatt minden borzalmas történet, jelenet, melyet életében meggyilkolt emberkről olvasott vagy hallott, eszébe jut most, és megfagyasztja a vért ereiben. Egy pár perc múlva talán ő is meglesz gyilkolva!

Egy mentőeszméje támadt. A csemettyű! Oh mért nem jutott előbb eszébe arra gondolni? Keresztül menni a szobán, erősen megrázni a zsinort; — ha nem sikerülne is felébreszteni valamelyik cselédet (a mi nagyon valószínű, mivel azok a ház legtulsó végében alusznak) — legalább rá ijesztené az éjféli gyilkosra, és menekülésre kényszerítené. Vajon most késő lenne már ezt megkísérteni?

Szinte megmeredve a félelemtől, óvatosan könyökére emelkedik, és éppen ki akar ugrani az ágyból s a csemettyűnek rohanni, mikor —

VIII.

A szomszéd szoba altója lassan kinyílik, és a kezében tartott lámpa világa által láthatóvá

kor még mindig a daliás Ödönt ölelte karjai közé. Éva csodálkozott rajta, hogy mint lehet egy fiatal ember olyan komoly gondolkodású, a milyennek Sárody tüntette fel.

— Itt van kedves Éva az én kedves barátom, Ödön, a kinek engem maga köszönhet. Látja, eljött, hogy megint ránczba szedjen egy kicsit...

— Oh! hát nem elég neked, ha ilyen szép kezek kormányozhatnak?

— No, no csak ne beszélj, mert tudd meg, hogy a családi tanács, már mirt mi, elhatároztuk, hogy megházasítunk.

— Dejst azt magam is szeretném valaha megérni. Azt pedig tudhatod, hogy olyan feltétellel, a milyennel a mai tiszték szoktak házasodni, én sohasem fogok.

— Majd meglátjuk, hogy tudsz ellenállani a mi szépségeinknek. S hogy el ne felejtsem kedves Éva, ezentul felhagyunk a visszavonult élettel s megnyitjuk házunkat a világnak.

Fejér Ödön az első pillanatra áthatott a Sárodi ravasz fondorlatain. Szegény Miklós, gondolta magában, hogy félti a feleségét; mintha nem lenne másnak is, a kit el lehetne csábítani, hogyha épen akarná.

Hanem azt meg kell adni, hogy az asszony csinos, nem olyan mindennapi szépség, a melyet akárhol lehet találni. S minden utógondolat nélkül pödörte meg kis bajuszát, melynek látása már anyai női szívet hozott dobogásba.

— Folyt. köv. —

válva, egy ijesztő magas alak jelenik meg a küszöbön.

Millicent, elnémulva, mint egy megigézve tóra nyitott szemekkel bámul rá. Egy közönséges kézműves durva vászon ruhájába öltözött embert lát maga előtt. Az arc el van rejtve; egy fekete sotin álarcz gondosan takarja. Ez még ha lehet fokozza a szegény leány szemében az amugy is borzalmat keltő jelenség félelmes hatását, mint az irtózat által szinte megbűvölve, nézi fehér, fodros, puha párnái közül félig kiemelkedve.

Lehetetlen dolog — daczára annak, hogy bölcs írók az ellenkezőjét állítják — az emberi érzelmekből kimagyarázni, előre megjövendölni, hogy az általuk kormányzott személy bizonyos körülmények között, bizonyos alkalmakkor mit fog mondani vagy tenni.

Millicent, a ki egy pillanattal később, mikor a félelme tárgyát még a titokzatosság fátyla fedte, majdnem halálra rémült, most, hogy az vérré és hussá válva, rongyos ruhákba öltözve megjelent előtte, bátorságát kissé nőni érzi, és szeméit fel-emelve — bár még kétség s borzalom által kirozva remeg egész teste — a kihívó daczhoz közel álló kifejezéssel nézi szembe ellenségét.

Ez azonban kétségtelenül kevés műveltségű ember lévén, fonkolt érzelmek megértésére és vizsgázására képtelen és tekintetét, mely büszkének akart látszani, álarcza alól olyan nyugodt nézéssel vizsgozta, mint egy csendes nyári este.

„Keljen fel!” mondja röviden, sem többet sem kevesebbet ennél, éppen csak ennyit.

Egy olyan kívánság, mely miss Grey-t undonszülött, bátorsági rohamában haragra ingerli.

„Nem fogom azt megtenni!” feleli a takaró védszárnyai alól.

Meg kell vallani, ha később gyáván viselte is magát, hogy most nagy bátorság nyilatkozott meg szavaiban.

„Nem?” kérdi a vászon zubbonyos ember. Hangja feltűnően vékony és éles; éppen nem hasonló valami emberi lény természetes hangjához, a hogy miss Grey még ebben a borzasztó perczben is megjegyzi magának.

„Három perczet adok, hogy ruháit felvegye; többet nem. Lásson hát gyorsan utánna, a hajával ne bajlódjék. Ez szokott az asszonyok első gondolata lenni, ha jól tudom. De most, nincs idő avval törődni.”

Nevet de olyan halzan, hogy Millicent nem tudja kivenni a hangot; de azt hallja, hogy határozottan mullattatott. Akkor nem tűnt fel neki, de később eszébe jutott, hogy egész modora ellentétbe állott a kézműves külsejével.

„Nem mozdulok innen”, szól hősiesen.

„Nagyon sajnálom de akkor magam fogok segíteni önnek, felel az álarczos, s lassan közeledik az ágyhoz.

Ez használt persze. A nagy bátorság oda, elpárolgott. Millicent lelkierije megtört s mind a két kezével bele kapaszkodik a takaróba.

„Nem, csak azt nem!” libegi. „Felfogok kelni — csak — csak —”

„Menjek ki? Azt megteszem mindenesetre!” szól a férfi olyan udvariasan, a hogy az éles sipító hangon csak beszélni lehet. „A másik szobába megyek, s ott maradok öt egész perczig az én — vagy ha úgy tetszik — az ön órája szerint. Ajánlom, ne késedelmezzen!”

Az ajtó felé indul, egyszerre azonban vissza fordul. A Millicent szivverése megáll. Még egyszer felébredt benne a remény, hogy megkísérheti a csemettyű megbuzzásával a szabadulást; de mintha a titokzatos lény lelkében olvasott volna, megállott.

„Meglehet, hogy eszébe jutna meghuzni a csemettyűt, szól. Bár valószínűleg nem sokat hasz-

nálna önnek, még se óhajtom, hogy meg kísértse. Azért úgy gondolom jobb lesz ha itt maradok a szobában, és abba a félreéso szegelyetben várom meg, hogy ruháit felvegye.”

„Oh, ne! ne maradjon itt!” tör ki Millicent kétségbeesetten.

„Ne maradjak? jobban szeretné? De — —”

„Esküszöm nem fogok csemettyűt! Nem tudom mért akarja, hogy felkeljek; de ígérem önnek, beszületemre fogadom nem ériem a csemettyűt, ha a másik szobába megy s az öt perczet ott várja be.”

„Az asszonyok esküje nem ér egy rossz krajczárt, az ígéretükről nem is szólva, mondja az idegen udvarias hangon. De mégis hajlandó vagyok az ön kérését teljesíteni azzal a megjegyzéssel, hogy ha nem tartja meg szavát, ha megkísérli bármiféle módon segítséget hívni, — zsebéből revolvert vesz elő és gyöngéden simogatja — „főbe lövöm!”

Suttogva ejti ki a szavakat — gyöngéden — szeliden, hogy az erőszaknak nyoma sincs hangjában. És mégis a mint beteszi maga után az ajtót, Millicent egész testében remeg, fogai vaczognak, mintha a hideg rázná.

Gyorsan ugrik ki az ágyból, s iszonyon sietéssel igyekszik ruháit magára szedni; egy puha meleg pongyolába burkolja magát, s reszketve várakozik.

Ugy kell lenni, hamarabb elkészült az engedélyezett öt percznél, mert jó négy percz is belelelik, míg ellensége újra megjelenik a küszöbön.

„Engedje meg, hogy gratuláljak önnek kisasszony, az ön gyorsasága csoda számba megy. Öt perczet ígérem, és hetet adtam; úgy látszik három is elég lett volna. De most a dologra. Hol vannak azok a saphirok és gyémántok, melyek önt mindenkinek irigysége tárgyává tették ezen a farsangon ragyogásokkal, ha lehet, még emelték az ön szépségét.”

Határozottan — ez a módor nem talál egy vászonzubbonyoshoz!

„A saphiraim!” dadog Millicent!

„És a gyémántok! Azoknak sem kevesebb az értéke. Jöjjen!” — mondá kemény parancsoló hangon — ne töltsük az időt. Tudom, hogy itt tartja őket, vagy a másik szobába, de hol? Biztosítom róla — elhíheti nekem, hogy a világért sem zavartam volna meg boldog álmadozását, ha nem vagyok kénytelen az ön segítségét igénybe venni, hogy megtaláljam őket.”

„Nagybátyám mindig magánál tartja az ékszeremet,” mondja szegény leány, a hazugsághoz menekülve. Hisz remény, hogy azzal megmentheti kincseit. Szavaira azonnal eltűnik az idegen udvarias modora, s dühös káromkodásra fakad.

„Hallgass ide leány!” mondja nyersen, bár hangja most is, mint mindig vékony és éles. „Nem tűnök semmi ostoba kifogást! Tudom hogy itt kell lenni az ékszereknek, és birni akarom őket ma éjjel azonnal, vagy — — “ kiveszi újra zsebéből a revolvert s jelentőségteljesen csattantja el a ravaszt. „Hol vannak hát a saphirok?”

„Ott fenn,” szól Millicent, tökéletesen megadva magát. Gépiesen megy a szembelevő falhoz, s kezét felemelve megnyom egy kis rúgót, mely egy falbarejtett titkosszekrény zárjával van összeköttetésbe.

Egy eddig észrevehetetlen kis ajtó tárul fel Millicent érintésére. Annyi ereje nincs szegénynek, hogy maga saját kezével adja át kincseit a különös rablónak — (Egy nőnek, legyen az jó, vagy rossz, mindig kedvesek az ékszerai) — s kedvtelenül mutat a felnyitott szekrényre.

— Folyt. köv. —

Huzás **f**eltétlenül **O**któber **16**-án

Lembergi
Kiállítási **S**orsjegyek á **1** frt

Főnyeremény

60,000 forint

Kapható:

Csiky Antal és Papp Kristóf

uraknál.